

AFYONKARAHİSAR

Turizm Tanıtım ve Geliştirme Yol Haritası

Eylül 2024

TGA

TÜRKİYE TURİZM
TANITIM VE GELİŞTİRME
AJANSI

AFYONKARAHİSAR

Turizm Tanıtım ve Geliştirme Yol Haritası

30 EYLÜL 2024

Katkıda Bulunanlar:

Prof. Dr. Bilgehan Gülcan

Prof. Dr. Elbeyi Pelit

Prof. Dr. Ahmet Baytok

Doç. Dr. Halil Burak Sakal

Sosyal ve Stratejik Çalışmalar Uygulama ve Araştırma Merkezi Katkılarıyla Hazırlanmıştır.

Kapadokya Üniversitesi

50420 Mustafapaşa, Ürgüp, Nevşehir

İÇERİK

1.	GİRİŞ	1
2.	Küresel Turizmin Analizi ve Hedefler	2
3.	Türkiye Turizminin Analizi ve Ulusal Hedefler	2
4.	Afyonkarahisar Turizm Analizi	3
4.1.	İlin Ziyaretçi Analizi ve Hedefi	3
4.2.	İlin Turizm Gelir Analizi ve Hedefi	4
4.3.	İlin Konaklama Analizi ve Hedefi	4
4.4.	İlin Mevsimsellik Durum Analizi	5
5.	İlin Turizm Türleri Analizi	6
6.	Destinasyon Risk Analizi	7
7.	Rekabet Analizi ve Rekabet Gücünü Artırma	8
8.	Sürdürülebilir Turizm Uygulamalarını Geliştirme	10
9.	Gastronomi Kaynaklarını Etkin Kullanma	11
10.	Dijitalleşme ve Akıllı Turizm Uygulamalarını Etkili Kullanma	12
11.	Tematik Rotalar Geliştirme	13
12.	Kent Peyzajını Düzenleme ve Rekreatif Alanları Artırma	17
13.	Deneysel Turizm Uygulamalarını Artırma	17
14.	Nitelikli Hediyelik Eşya Envanterini Geliştirme	18
15.	Termal Kaynakların Sürdürülebilir Kullanımı İçin Taşıma Kapasitesi Belirleme	19
16.	Termal Konaklama İşletmelerinden Sağlık Amaçlı Yararlanmaya Yönelik Fiziksel ve Yasal Altyapıyı İyileştirme	19
17.	Frig Kültürünü ve Dağlık Frigya Afyonkarahisar Bölgesi'ni Öne Çıkarma	20
18.	Ayazini Örenyeri'nde Turistik Hizmetlerin Kalitesini Artıracak Alan ve Peyzaj Çalışmaları Yapma	21
19.	Mevlevilik Açısından Önemli Unsurları İnanç Turizmi Amaçlı Geliştirme	21
20.	Destinasyon Kimliğine Uygun Festivaller Düzenleme	22
21.	Futbol Turizmi Amaçlı Altyapı Olanaklarını İyileştirme ve Peyzaj Çalışmaları Yapma	22
22.	Afyonkarahisar'ın Turistik Destinasyon Olarak Tanıtımını Tek Elden Yapma	23
23.	Afyonkarahisar'daki Tarihi, Kültürel ve Doğal Çekiciliklere Ait Bilgilendirme ve Yönlendirme Levhaları Oluşturma	24
24.	Afyonkarahisar'ın Tarihi ve Kültürel Çekiciliklerine Hâkim Rehber İhtiyacını Karşılama	24
25.	Şehir Merkezinden Afyonkarahisar Kalesi'ne Kadar Olan Teleferik Projesini Tamamlama	25
26.	Etkili Bir Turizm Yönetimi Oluşturma ve Tanıtımda Bütünleşik Yaklaşımı Benimseme	25

1. GİRİŞ

Afyonkarahisar, tarih boyunca Hititler, Frigler, Lidyalılar, Persler, Romalılar, Doğu Romalılar, Anadolu Selçukluları ve Osmanlılar gibi birçok medeniyete ev sahipliği yapmıştır. Frigler Dönemi'ne ait kaya mezarları, peri bacaları ve yerleşim yerleri ile ünlüdür. Kurtuluş Savaşı sırasında önemli bir rol oynamış olan Kocatepe, tarihî bir öneme sahiptir. Afyonkarahisar termal suları ve kaplıcaları ile Türkiye'nin termal başkenti olarak öne çıkmaktadır. Akdağ Millî Parkı gibi doğal güzelliklere sahip alanlarıyla yürüyüşler ve trekking için uygundur. Kentte sağlık ve termal/wellness turizmi, tarih ve kültür turizmi, gastronomi turizmi, savaş alanları turizmi, spor turizmi ve ekoturizm gibi çeşitli turizm türlerinde gelişme alanı bulunmaktadır. Afyon kaymağı, Afyon sucuğu ve Afyonkarahisar Kalesi şehrin simgeleri durumundadır.

Afyonkarahisar Turizm Tanıtım ve Geliştirme Yol Haritası, ilin doğal ve kültürel kaynak potansiyeli başta olmak üzere diğer kaynaklarını da hesaba katarak öncelikle sağlık ve termal/wellness turizmi olmak üzere tarih ve kültür turizmi, gastronomi turizmi, savaş alanları turizmi, spor turizmi ve ekoturizm gibi turizm türlerinde Türkiye turizminde marka değeri yaratma potansiyeli olan Afyonkarahisar'a yönelik özet biçimde ve odaklı bir yaklaşımla hazırlanmıştır. Yol Haritası, Covid-19 salgını sürecinde ortaya çıkan, yeni turizm eğilimleri dikkate alınarak güncellenen "Türkiye Turizm Ana Plan"ı kapsamında ortaya konan amaç ve hedeflerle uyumlu biçimde hazırlanmış ve Afyonkarahisar'ın turizmde kısa ve orta vadede hızlı sonuç alınabilecek öncelikli başlıkları ortaya koymayı amaç edinmiştir.

Afyonkarahisar; 2023 yılında yaklaşık 31 bin 600 yabancı, 722 bin yerli olmak üzere yaklaşık toplam 753 bin turisti konaklama tesislerinde ağırlamıştır. Bu faaliyetle elde edilen gelir ise yabancı turist için yaklaşık 5,6 milyon ABD doları, yerli turist için 113,7 milyon ABD doları olmak üzere yaklaşık toplam 119,3 milyon ABD dolarıdır. Aynı yılda ortalama geceleme 2,11 gün olarak gerçekleşirken, ortalama tesis doluluk oranı ise yüzde 34,8 olarak hesaplanmıştır. Söz konusu veriler, ilin potansiyeli göz önüne alındığında Afyonkarahisar'ın Türkiye turizmine katkısının daha fazla artırılabilceğini göstermektedir.

Afyonkarahisar Turizm Tanıtım ve Geliştirme Yol Haritası kapsamında ilin tesise gelişte 2028 yılı turist sayısı hedefi, yabancı turist için yaklaşık 66 bin kişi ve yerli turist için 932 bin kişi olmak üzere toplamda yaklaşık 998 bin kişi; turizm geliri hedefi ise yabancı turist için yaklaşık 20,09 milyon ABD doları ve yerli turist için 184,5 milyon ABD doları olmak üzere toplamda yaklaşık 204,6 milyon ABD doları olarak tespit edilmiştir. Bu hedeflere ulaşabilmesine destek olacak ve kısa ve orta vadede sonuçlanabilecek eylem önerileri, *Afyonkarahisar Turizm Tanıtım ve Geliştirme Yol Haritası*'nda ortaya konmuştur.

Bir destinasyonun turistik cazibesini koruyarak turizm gelirlerini sürdürebilmesi ve artırabilmesi, turizm kaynakları ve bu kaynakları turizm ürünü olarak sunmadaki gücüne bağlıdır. Günümüzde turizmdeki rekabet gücü gelen ziyaretçi sayısı, gelir, yatak kapasitesi, lüks otellerin sayısı gibi nicel veriler yanında yerine konamayacak doğal, beşerî ve kültürel kaynakların sürdürülebilir yönetimi ve risklere karşı dayanıklılığı ile ölçülmektedir. Buradan hareketle, *Afyonkarahisar Turizm Tanıtım ve Geliştirme Yol Haritası*, sürdürülebilirlik ve dayanıklılık kavramları ilke ve yaklaşımı ile hazırlanmıştır.

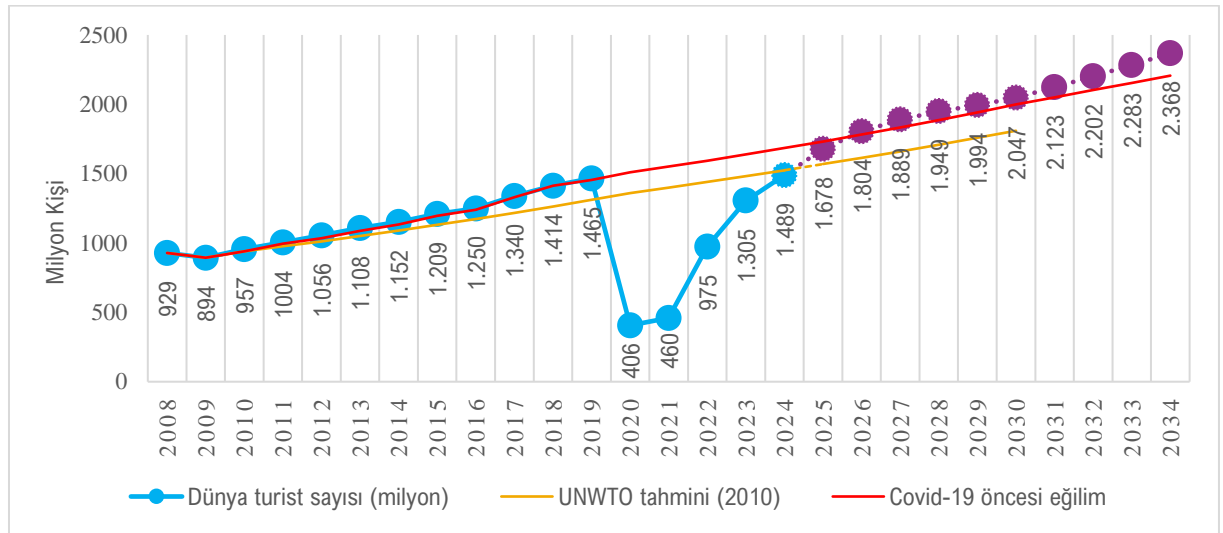
Yol Haritası hazırlık sürecinde Afyonkarahisar İl Tanıtım ve Geliştirme Kurulu paydaşları ile 05.09.2024 tarihinde çevrim içi arama konferansı gerçekleştirilmiş ve ile özel, öncelikli geliştirme başlıkları ortaya çıkarılmıştır. Ayrıca İl Kültür ve Turizm Müdürlüğüne dağıtımı yapılan ve önceden hazırlanmış İl Politika Tespit Formu ve İl Risk Analiz Anketi olmak üzere iki adet anket formu da

il paydaşlarına elektronik ortamda iletilmiş ve sonuçları analiz edilerek metne eklenmiştir. Bu kapsamda *Afyonkarahisar Turizm Tanıtım ve Geliştirme Yol Haritası*, ilin destinasyon yönetim sorumluluğunu üstlenen Afyonkarahisar İl Tanıtım ve Geliştirme Kurulu için sürdürülebilir, rekabetçi ve gelir etkisi yüksek turizm gelişimini destekleyen başlıklarla kısa vadeli bir eylem rehberi niteliğindedir.

2. Küresel Turizmin Analizi ve Hedefler

2019 yılında dünya genelindeki turist sayısı, 1,47 milyar kişi ve 1,49 trilyon ABD doları ile rekor düzeye ulaşmıştır. Ancak 2020-2021 yıllarında yaşanan Covid-19 salgını, turizm faaliyetlerini dünya çapında durma noktasına getirmiştir. Salgın sonrası dönemde küresel turizm hacminin 2019 yılı seviyelerine dönmesinin ancak 2025 yılını bulması beklenmektedir (Şekil 2.1.).

Aralık 2024 tarihli uluslararası istatistikler 2024 yılında uluslararası turizm faaliyetlerine toplam 1 milyar 500 milyon kişinin katıldığını, aynı yıldaki uluslararası turizm gelirlerinin ise 1 trilyon 606 milyar ABD dolarına ulaştığını göstermektedir. Buna göre, 2024 yılında uluslararası turist sayısında bir önceki yıla göre yaklaşık yüzde 14 artış gerçekleşirken, Avrupa kıtasının uluslararası turizmdeki toplam pazar payı yüzde 51,97; Türkiye'nin uluslararası turist sayısından aldığı pay yüzde 4,1 ve uluslararası turizm gelirinden aldığı pay ise yüzde 3,71 olarak gerçekleşmiştir.

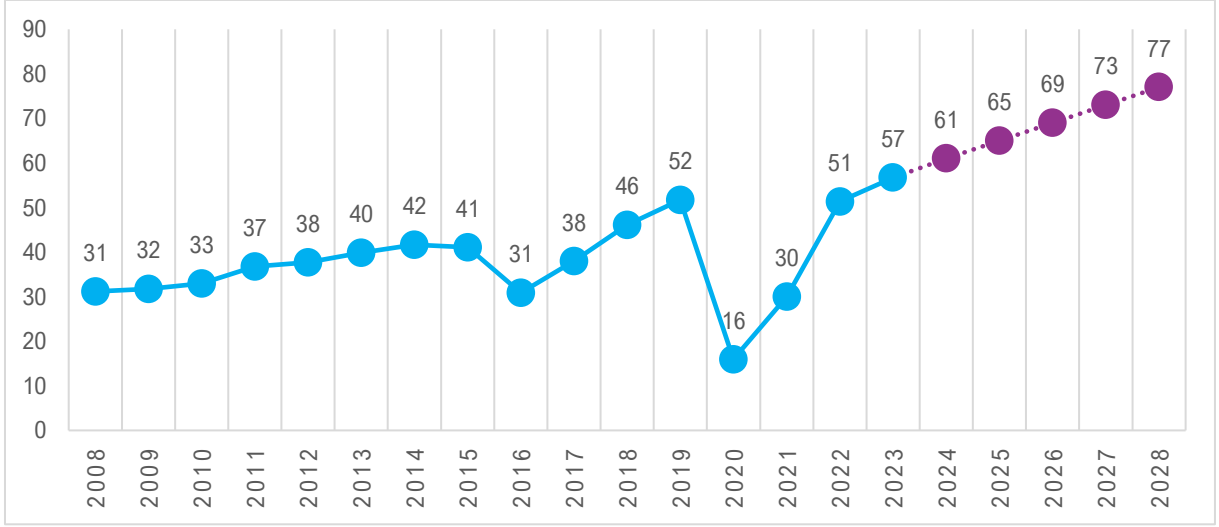
Şekil 2.1. Küresel turist sayıları (milyon kişi): gerçekleştirmeler ve tahminler

Kaynak: UNWTO Aralık 2024; T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı. Tahminler 2024 yılından başlamakta olup tahminler yapılırken UNWTO baz senaryosu, Avrupa Seyahat Komisyonu öngörülleri ve uluslararası kuruluşların dünya ekonomisine yönelik büyüme beklentileri esas alınmıştır. 2025-2034 dönemi için Kapadokya Üniversitesi tarafından yapılan tahminler kullanılmıştır.

3. Türkiye Turizminin Analizi ve Ulusal Hedefler

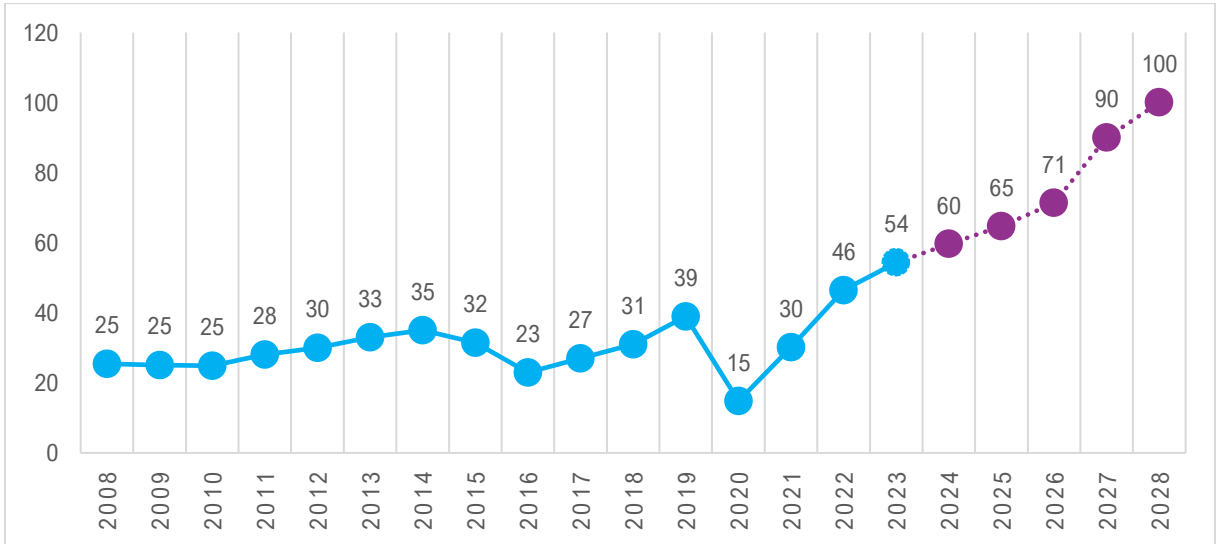
Önemli bir küresel turizm ülkesi olan Türkiye'de, turizm sektörünün gayri safi yurt içi hasılasına doğrudan ve dolaylı katkısı, uzun yıllar ortalamasına göre yaklaşık yüzde 11 seviyesindedir. Covid-19 salgını sonrası TGA tarafından yapılan etkili tanıtım, Güvenli Turizm Sertifika uygulaması ve Türkiye Sürdürülebilir Turizm Programı gibi yaratıcı politikalarla fark yaratan Türk turizmi, "V" çıkışı yakalayarak hızla toparlanmış ve 2023 yılı itibarıyla rekor düzeydeki rakamlara ulaşmıştır. 2023 yılında Türkiye; yaklaşık toplam 57 milyon turist sayısına ve 54 milyar ABD doları gelire ulaşmıştır (Şekil 3.1. ve Şekil 3.2.).

Uyguladığı turizm stratejisi ve yenilikçi politikalar ile yakaladığı büyüme ivmesini devam ettirmeyi amaçlayan Türkiye, 2028 yılında toplam 77 milyon turisti ağırlamayı ve turizmden toplam 100 milyar ABD doları gelir elde etmeyi hedeflemektedir.

Şekil 3.1. Türkiye'nin yıllık ziyaretçi sayıları (milyon kişi): gerçekleştirmeler ve hedefler

Kaynak: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kapadokya Üniversitesi. Hedefler 2024 yılından başlamaktadır.

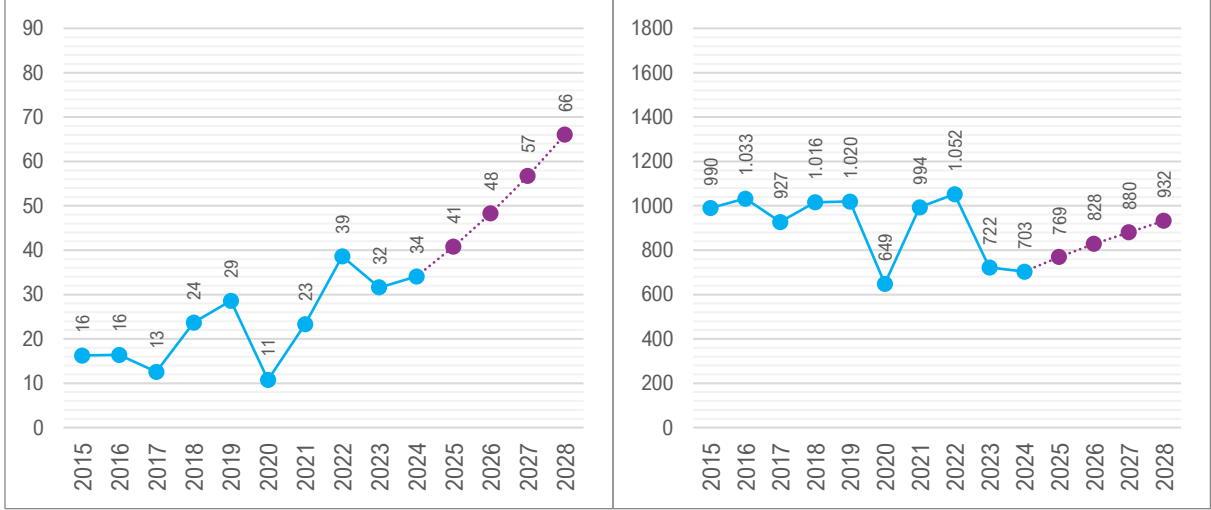
Şekil 3.2. Türkiye'nin turizm geliri (milyar ABD doları): gerçekleştirmeler ve hedefler

Kaynak: TÜİK, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kapadokya Üniversitesi. Hedefler 2024 yılından başlamaktadır.

4. Afyonkarahisar Turizm Analizi

4.1. İlin Ziyaretçi Analizi ve Hedefi

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı konaklama istatistiklerine göre 2023 yılında Afyonkarahisar; yaklaşık 31 bin 600 yabancı, 722 bin yerli olmak üzere yaklaşık toplam 753 bin turisti konaklama tesislerinde ağırlamıştır. Aynı yılda ortalama geceleme 2,11 gün olarak gerçekleşirken, ortalama tesis doluluk oranı ise yüzde 34,8 olarak hesaplanmıştır. İlin 2028 yılı hedefi, yabancı turist için yaklaşık 66 bin kişi ve yerli turist için yaklaşık 932 bin kişi olmak üzere toplamda yaklaşık 998 bin kişi olarak hesaplanmıştır (Şekil 4.1.1.).

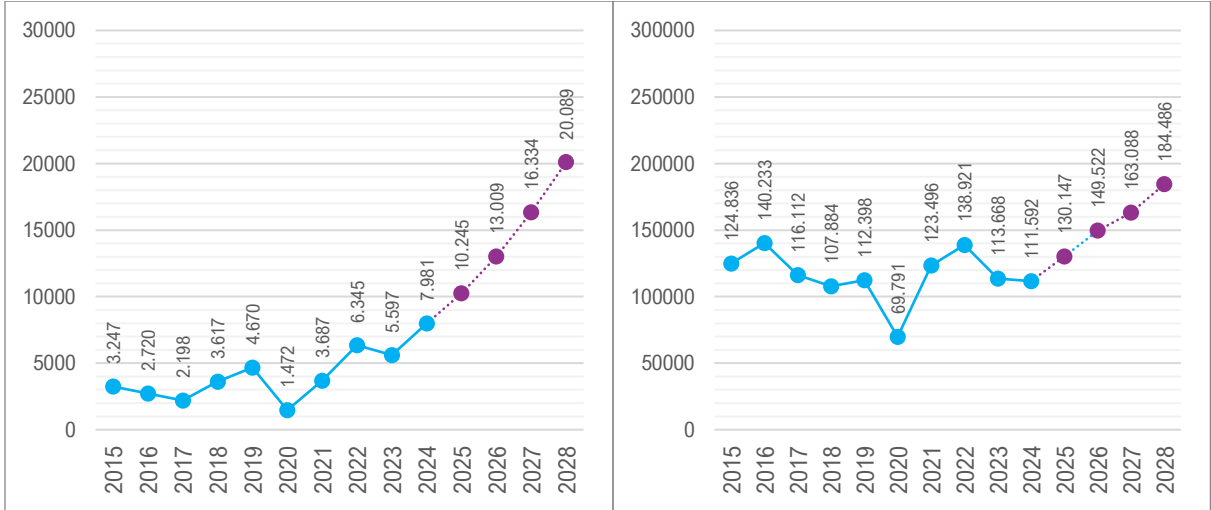
Şekil 4.1.1. Afyonkarahisar'ın ağırladığı yabancı (sol) ve yerli (sağ) turist sayısı ve tahminler (bin kişi)

Kaynak: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı.

4.2. İlin Turizm Gelir Analizi ve Hedefi

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından yayımlanan turizm istatistikleri temel alınarak yapılan hesaplamalar, Afyonkarahisar'ın 2023 yılında yabancı turistlerden yaklaşık 5,6 milyon ABD doları, yerli turistlerden yaklaşık 113,7 milyon ABD doları gelir elde ederek turizmde bir yıl içinde yaklaşık olarak toplam 119,3 milyon ABD doları gelir elde ettiğini göstermektedir (Şekil 4.2.1.).

Turizm gelirlerinde Afyonkarahisar, 2028 yılı itibarıyla yabancı turistlerden yaklaşık 20,09 milyon ABD doları, yerli turistlerden ise 184,5 milyon ABD doları olmak üzere toplamda yaklaşık 204,6 milyon ABD doları gelir elde etme potansiyeline sahiptir.

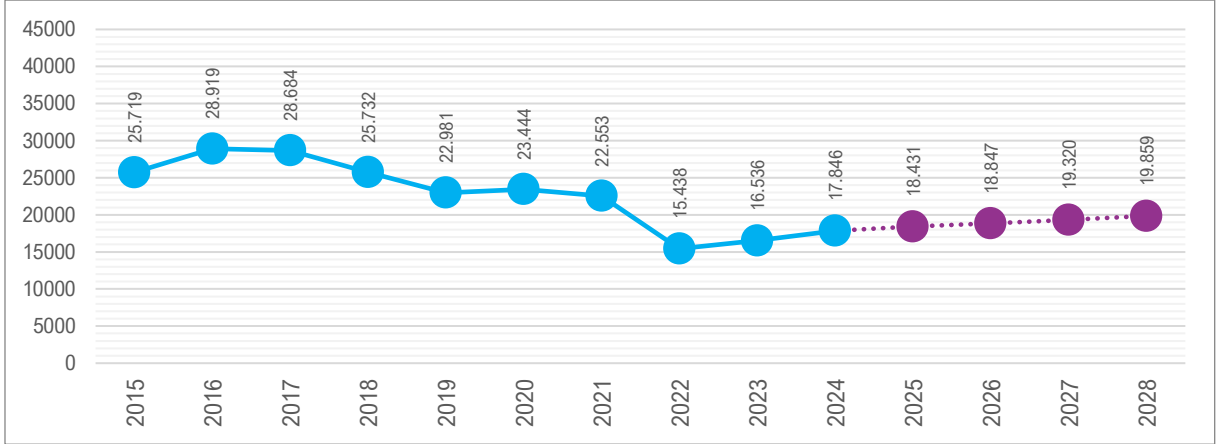
Şekil 4.2.1. Afyonkarahisar'ın yabancı (sol) ve yerli (sağ) turistlerden turizm geliri ve tahminler (bin ABD doları)

Kaynak: TÜİK, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kapadokya Üniversitesi.

4.3. İlin Konaklama Analizi ve Hedefi

Afyonkarahisar'da 2023 yılı itibarıyla toplam 126 adet konaklama tesisi bulunmaktadır. Konaklama tesislerinin toplam yatak kapasitesi ise 16.536'dır. Tesis doluluk oranı yüzde 34,8 ve ortalama geceleme 2,1'dir. İlin mevcut istatistikleri incelendiğinde, mevcut ivmenin devam etmesi koşuluyla

2028 yılında yatak kapasitesinde yaklaşık yüzde 20'lik bir artış göstereceği öngörülmektedir (Şekil 4.3.1.).

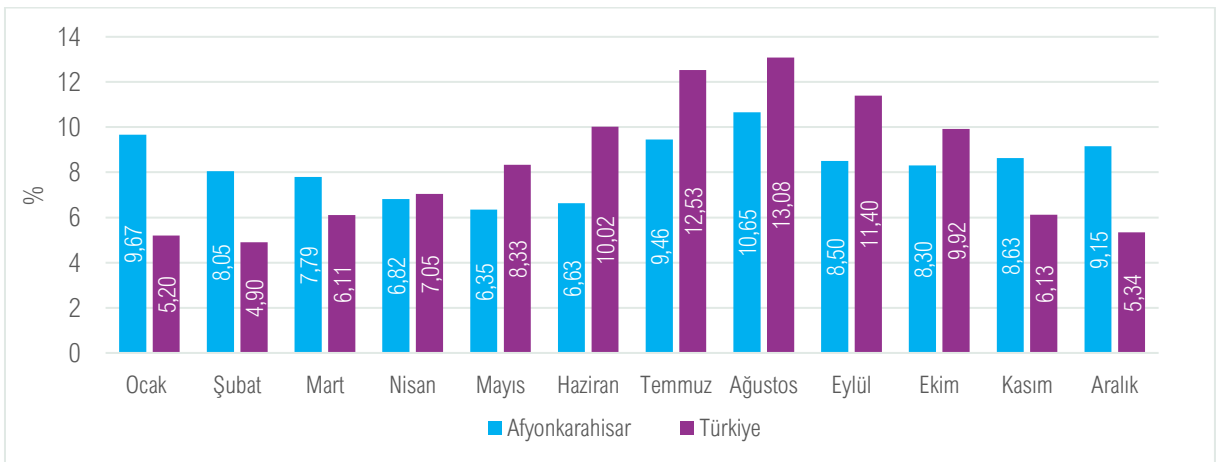

Şekil 4.3.1. Afyonkarahisar'ın yatak kapasitesi ve tahminler

Kaynak: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı.

4.4. İlin Mevsimsellik Durum Analizi

Turizmin 12 aya yayılma hedefi, turizm arz kaynaklarının etkin kullanımı ve etkili tanıtım çabalarıyla doğrudan ilişkilidir. Bu hedef, Türkiye Turizmi Ana Planı'nda üzerinde önemle durulan bir başlıktır. Türkiye turizmi ile Afyonkarahisar turizminin mevsimsellik analizi Şekil 4.4.1.'de karşılaştırmalı olarak görülmektedir. Buradan, Türkiye ile Afyonkarahisar'ın mevsimsellik dağılımında farklılıklar olduğu anlaşılmaktadır. Diğer taraftan Kasım-Mart aylarında Afyonkarahisar'daki tesise gelişlerin Türkiye ortalamasının üstünde seyrettiği dikkati çekmektedir. Diğer aylarda Afyonkarahisar'daki tesise gelişler Türkiye ortalamasının altındadır. Afyonkarahisar'ın bazı aylarda Türkiye ortalamasının altında olmasının ildeki mevsim şartlarına ve mevcut turizm türlerine bağlı olduğu düşünülmektedir. Afyonkarahisar ve Türkiye genelindeki mevsimsel turizm trendlerinin, turizm sektöründe faaliyet gösteren işletmelerin ve turizm planlamacılarının pazarlama stratejilerini ve işletme planlarını belirlediği düşünüldüğünde, destinasyonların mevsimsel faktörleri dikkate almaları önem arz etmektedir. Dolayısıyla ildeki turizm hareketliliğinin ve buna bağlı oluşacak talebin yıl içine dengeli yayılması için ildeki turizm türlerinin çeşitlendirilmesi ve bazı turizm türlerindeki etkililiğin artırılması gerekmektedir.

Şekil 4.4.1. Türkiye ve Afyonkarahisar karşılaştırmalı mevsimsellik durumu

Not: Veriler, yıllık toplam konaklama sayısının yüzdesel dağılımı olarak verilmiştir. Veriler pandemi dönemi çıkarılmış 2017, 2018, 2019, 2022 ve 2023 yıllarına ait yerli ve yabancı tesise geliş toplam rakamlarıdır.

Kaynak: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı.

5. İlin Turizm Türleri Analizi

Akdeniz, Ege ve Marmara bölgeleri ile İç Anadolu Bölgesi arasında bir geçiş yeri olma özelliği taşıyan Afyonkarahisar, coğrafi konumu ile “Anadolu’nun kilidi” olarak adlandırılmaktadır. Afyonkarahisar, Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluşunun dönüm noktalarından biri olan Başkomutanlık Meydan Muharebesi’nin başlangıç alanlarının bulunduğu ildir. Jeotermal kaynaklar yönünden zengin ve bunları termal turizm amaçlı değerlendirmede önde gelen illerden birisi olduğu için “termalin başkenti” olarak adlandırılan Afyonkarahisar’da, Ömer-Gecek, Sandıklı-Hüdayi, Gazlıgöl ve Heybeli olmak üzere dört termal bölge bulunmaktadır. Bu bölgelerden Gazlıgöl, Frigler Dönemi’nden beri şifa kaynağı olarak kullanılmakta olup Sandıklı-Hüdayi Kaplıcaları ise çamuru ile ünlüdür. Afyonkarahisar aynı zamanda ülkemizde termal turizm amaçlı nitelikli konaklama tesisi ve yatak sayısı en fazla olan ildir. Afyonkarahisar’ın bir geçiş ve yerleşim yeri olarak tarihsel süreçte birçok medeniyete ev sahipliği yapmış olması, tarihî eserlerinin ve kültürel zenginliğinin kaynağıdır. İlde özellikle Hitit, Frig, Roma, Doğu Roma, Anadolu Selçuklu ve Osmanlı devletine ait tarihî eserler ön plana çıkmaktadır. Şehrin simgesi olan ve şehre adını veren Afyon Kalesi’nin tarihî geçmişi Hititlerle başlamaktadır. İlin İhsaniye, Bayat ve İscehisar ilçelerinde yer alan ve UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesi’nde (Dağlık Frigya Vadisi-Kütahya, Afyon ve Eskişehir) yer alan Dağlık Frigya Afyonkarahisar Bölgesi’ndeki Aslankaya ve Maltaş Açık hava tapınakları, Aslantaş ve Yılantaş gibi kaya mezarları ile doğal kale ve yerleşim yerleri ilk akla gelen Frig eserlerini oluşturmaktadır. Ayrıca ilgili bölgedeki Ayazini’de Roma ve Doğu Roma Dönemi eserleri olarak kaya mezarları, kilise ve şapelleri görmek mümkündür. Afyonkarahisar’da bulunan antik kentler arasında Kral Yolu üzerinde önemli bir nokta olan Amorium (Emirdağ), Apameia (Dınar), Synnada (Şuhut) ve Roma Dönemi’nde birçok antik kentin inşasında ve heykellerin yapımında kullanılan ünlü Afyonkarahisar mermerinin çıkarıldığı, mermer ocaklarının bulunduğu Docimeion (İscehisar) sayılabilir. İldeki Anadolu Selçuklu Devleti Dönemi’ne ait önemli eserler UNESCO Dünya Mirası Kesin Listesi’nde Anadolu’nun Orta Çağ Dönemi ahşap hipostil camileri arasında yer alan Afyon Ulu Camii ile Sahipata (Ishaklı Han) Kervansarayı (Sultandağı) ve Taşhan (Çay)’dır. Gedik Ahmet Paşa Camii ve Mevlevi Türbe Camii ile Döğür Kervansarayı Osmanlı Dönemi’ne ait önemli tarihî eserlerdir. Afyonkarahisar’daki tarihî köprüler arasında en önemli örnek Bolvadin ilçesindeki Kırkgöz Köprüsü’dür. Ayrıca il merkezinde kale eteklerinde yer alan tarihî evler, Valilik tarafından hazırlanan projelerle restore edilerek turizme kazandırılmıştır. Ülkemizin en zengin mutfaklarından birisine sahip olan Afyonkarahisar, gastronomi alanında UNESCO Yaratıcı Şehirler Ağı’na dâhildir. Hamur işleri, et yemekleri ve sebze yemeklerinin yaygın olduğu Afyonkarahisar mutfağında haşhaş ile ilin en bilinen yöresel ürünü olan kaymak, yemek kültürünün oluşmasında önemli farklılık kaynaklarıdır. Afyonkarahisar; aynı zamanda sucuğu, pastırması, lokumu, kirazı, vişnesi vb. meşhur olan illerimizdendir. Bütün bu zenginlikler, ili önemli bir gastronomi turizmi destinasyonu hâline getirmektedir. Afyonkarahisar, Kütahya ve Uşak ile birlikte Başkomutanlık Meydan Muharebesi’nin gerçekleştiği yerdir. Bu alan, Başkomutan Tarihî Millî Parkı olarak düzenlenmiştir. İlde bu bağlamda zaferi simgeleyen birçok anıt ve şehitlik bulunmaktadır. Bunların en önemlisi kuşkusuz Kocatepe’dir. Ayrıca Büyük Taarruz Şehitliği, Albay Reşat Çiğiltepe ve Yüzbaşı Ağâh Efendi Şehitlikleri ilk akla gelenlerdir. Afyonkarahisar, Dünya Motokros Şampiyonası’nın bir ayağına ev sahipliği yapması yanında rakımının yüksekliği ve yeterli alt ve üstyapı olanakları ile futbol turizmi potansiyeli olan ve bu potansiyeli sürekli geliştiren bir ildir. Toplantı turizminde nitelikli toplantı ve konaklama olanakları ile ulaşılabilirlik en öncelikli kriterlerdir.

Afyonkarahisar ilgili kriterler açısından değerlendirildiğinde, termal turizm amaçlı nitelikli konaklama işletmelerine sahip olması, ilgili işletmelerdeki toplantı olanaklarının varlığı yanında kara yolu, demir yolu ve hava yolu ile ulaşılabilirliği en kolay illerimizdendir. Bu husus, Afyonkarahisar’ı önemli bir toplantı turizmi destinasyonu yapmaktadır. Afyonkarahisar, Mevlevilik’te Konya’dan

sonra ikinci sırada yer almaktadır. Mevlevi Türbe Camii bu kapsamda önemli bir inanç turizmi varlığıdır. Bunun yanında ilde inanç turizmi unsurları olarak camiler, türbeler, kiliseler ve tapınaklar bulunmaktadır. Bayat ve Emirdağ ilçeleri kilimleri ile ünlüdür ve ayrıca Dazkırı, Dinar, Sandıklı ve Şuhut ilçelerinde halıcılık önemlidir. İlin mermercilik, keçecilik, demircilik, bakırcılık vb. el sanatları yanında zengin gastronomik ürünlere sahip olması ve kavşak noktasında bulunması, alışveriş turizmi potansiyelini artırmaktadır. Afyonkarahisar'da ziyaret edilebilecek önemli müzeler arasında Afyonkarahisar Müzesi, Zafer Müzesi, Mevlevi Müzesi, İbrahim Alimoğlu Müzik Aletleri Koleksiyonu ile İsmail Kumartaşlı Yumurta müzesi sayılabilir. Afyonkarahisar'da doğaya dayalı turizm türleri açısından Sandıklı ilçesindeki Akdağ Millî Parkı doğal yaban yaşamı ve Tokalı Kanyonu ile ekoturizm, trekking, kuş gözlemciliği, foto safari ve macera turizmi potansiyeli olan bölgelerdir. Afyonkarahisar Frigya Bölgesi, peri bacaları ve doğal oluşumları ile ikinci Kapadokya olarak adlandırılmaktadır. Bölge günübirlik trekking, bisiklet turu ve kültür turu rotalarına sahiptir. Sultandağları ve Emirdağ, yaban hayatı yönünden zengin diğer bölgelerdir. İldeki Acıgöl (Türkiye'nin ikinci büyük tuz gölü) ve Eber Gölleri ile Karamık Sazlığı avcılık ve kuş gözlemciliği yapılabilir alanlardır.

6. Destinasyon Risk Analizi

	Olasılık					Şiddet					Skor
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	
Küresel Riskler											
Ukrayna-Rusya Savaşının Uzaması			X					X			9
Avrupa Enerji Krizi			X					X			9
Çin-Tayvan Arası Soğuk Savaş'ın Sıcak Çatışmaya Dönme İhtimali			X						X		12
Kuzey Kore-Güney Kore Çekişmesi		X				X					4
Küresel Durgunluk				X					X		16
Yeni Bir Salgın Hastalık			X						X		12
Gıdaya Erişim Zorluğu/Kıtlık			X					X			9
İklim Değişikliği				X					X		16
Doğal Kaynak Krizleri (Su/Enerji Kaynakları)			X						X		12
Biyçeşitlilik Kaybı ve Ekosistem Çöküşü			X						X		12
Büyük Ölçekli Gönülsüz Göç				X					X		16
Yaygın Siber Suç ve Siber Güvensizlik			X						X		12
Yaşam Maliyeti Krizi				X					X		16
Ülkesel Riskler											
Doğal Afetler					X					X	25
Yeni Bir Salgın Hastalık		X						X			6
İklim Değişikliği ve Çevre Sorunları					X				X		20
Bölgesel Savaş ve Terör Riski					X				X		20
Uluslararası Ekonomik, Sosyal ve Politik Gündem				X					X		16
Siber Güvenlik Açıkları			X					X			9
Seyahat Güvenliği/Asayiş-Turiste Yönelik Tehdit			X					X			9
Enflasyon				X				X			12
Rakip Ülke Söylemi			X				X				6
Yerel Riskler											
Terör Riski		X				X					2
Sağlık (Hasta Tedavisi, Acil Müdahale)		X					X				2
Nitelikli Personel İstihdamı			X						X		12
Dolandırıcılık		X					X				4
Yerel Halkın Turizm Faaliyetlerine Uyum Sorunu			X					X			9
Aşırı Turizm Talebi			X					X			9
Çevre Kirliliği ve Temiz Su Kaynaklarının Azalması			X					X			9
Radikal Akımlar		X					X				4
Deprem Riski				X					X		16

Yapı Güvenirliği			X						X		12
Heyelan/Kaya Düşmesi/Çığ		X					X				4
Doğal Güzelliğin Yok Olması ve Çarpık Yapılaşma			X					X			9
Tek Pazara Bağımlılık			X						X		12
Kaçak Göçmenler		X					X				4
Güvensiz Şehir Algısı	X						X				2
Somut Kültürel Mirasın Tahribatı			X					X			9
Endemik Türlerin Yok Olma Tehlikesi		X					X				4
Katı Atık Bertaraf ve Su Arıtma Problemi			X					X			9
Sel/Taşkın/Su Baskını		X						X			6
Yangın		X					X				4
Meteorolojik ve İklim Değişikliği Kaynaklı Afetler			X					X			9
Kuraklık Tehlikesi			X						X		12
Termal Suyun Kontrolsüz Kullanımı			X					X			9
Obruk Tehlikesi		X					X				2
Endüstriyel Kazalar		X						X			4

Risk Skoruması ve Risk Puanı Sonucu

		Şiddeti					RİSK SKORU	EYLEM
		Çok Ciddi 5	Ciddi 4	Orta 3	Hafif 2	Çok Hafif 1		
Olasılık	Çok Yüksek 5	Yüksek 25	Yüksek 20	Yüksek 15	Orta 10	Düşük 5	25, 20, 16, 15	KABUL EDİLEMEZ RİSK: Bu risklerle ilgili hemen çalışma yapılmalıdır.
	Yüksek 4	Yüksek 20	Yüksek 16	Orta 12	Orta 8	Düşük 4		
	Orta 3	Yüksek 15	Orta 12	Orta 9	Düşük 6	Düşük 3	12, 10, 9, 8	DİKKATE DEĞER RİSK: Bu risklere mümkün olduğu kadar çabuk müdahale edilmelidir.
	Düşük 2	Orta 10	Orta 8	Düşük 6	Düşük 4	Düşük 2	6, 5, 4, 3, 2, 1	KABUL EDİLEBİLİR RİSK: Acil tedbir gerektirmeyebilir. Orta vadede çalışma yapılmalıdır.
	Çok Düşük 1	Düşük 5	Düşük 4	Düşük 3	Düşük 2	Düşük 1		

7. Rekabet Analizi ve Rekabet Gücünü Artırma

Anadolu'nun batı yakasının kavşak noktası olarak bilinen Afyonkarahisar; Ankara, İzmir, Aydın, Antalya, Konya ve Bursa illerine kara yolu ile yaklaşık 4 saat mesafede, önemli bir geçiş noktasıdır. Demir yolu ulaşımında, dört ayrı demir yolu hattının birleştiği noktada yer almaktadır. Hava yolu taşımacılığında yeterince yararlanılamasa da Zafer Havalimanı'nın ulusal ve uluslararası uçuşlara açık olması, ulaşılabilirlik bakımından bir avantajdır. Konya ilinin Nevşehir-Antalya güzergâhındaki Anadolu kültür turlarına dâhil olması ve ilgili güzergâhta Afyonkarahisar'ın da olması, bir fırsat olarak görülebilir. Ortalama geceleme sayısı bakımından Konya'ya göre daha avantajlı olan Afyonkarahisar (ortalama 2.2 geceleme), diğer tarih ve kültür destinasyonlarına oranla hâlen gerekli geceleme sayısına ulaşamamıştır.

Afyonkarahisar, Türkiye'nin termal başkenti sıfatıyla termal kaynakları ve bu kaynakları turizm ile bütünleştiren yapısı ile ön plana çıkan bir il olması nedeniyle temelde termal turizm merkezlerinin yer aldığı iller ile rekabet karşılaştırması yapılabilir. Afyonkarahisar ile birlikte TR33 bölgesinde yer alan diğer iller olan Kütahya, Manisa ve Uşak illerinin yanı sıra Balıkesir, İzmir ve Denizli, ilin termal turizm açısından rakipleri olarak değerlendirilebilir. Afyonkarahisar; termal turizm merkezi sayısı bakımından Uşak dışındaki illerin gerisinde kalsa da ülkemizde en fazla 5 yıldızlı termal otele sahip il konumundadır. Dolayısıyla rakip iller ile karşılaştırıldığında, konaklama üst yapı arzı açısından il oldukça güçlüdür. Afyonkarahisar sadece kaplıcaları ile değil, fizik tedavi ve doğal terapi uygulamaları ile de rakiplerinden ayrılmaktadır. Ayrıca ildeki termal su kaynaklarının PH derecesi dikkate alındığında ilin potansiyeli, uluslararası rekabet edebilirlik açısından da göze çarpmaktadır.

Tarihi prehistorik çağlara kadar uzanan Afyonkarahisar, Hitit, Frig, Lydia, Helen, Roma, Doğu Roma, Selçuklu ve Osmanlı İmparatorluğu olmak üzere birçok medeniyete ev sahipliği yapmış, önemli tarihî ve kültürel değerlere sahip olan bir ildir. Kütahya ve Eskişehir illerini de kapsayan bir alana yayılan Frig Vadisi'nin Afyonkarahisar'ın ilçelerinden İhsaniye, Bayat ve İncehisar kısmında

yer alan bölgesi Dağlık Frigya olarak adlandırılmaktadır. Aslankaya, Kapıkaya ve Maltaş tapınakları bölgedeki açık hava tapınaklarıdır. Aslantaş ve Yılantaş kaya mezarları da ön plana çıkmaktadır. Bu değerlerin birçoğuna ev sahipliği yapan ve Frigya'nın kalbi olarak nitelenen Ayazini Metropolis, son yıllarda bölgede yapılan restorasyon ve iyileştirme çalışmalarıyla ilin önemli bir turizm çekiciliği hâlini almıştır. Bu değerlerin yanında Kusura Höyüğü başta olmak üzere önemli höyükler, Afyonkarahisar Kalesi ve Avdalis Kalesi başta olmak üzere bilinen kaleler, Apameia ve Amorium gibi önemli antik kentler, Gedik Ahmet Paşa (İmaret), Ulu Camii gibi özgün camiler, ildeki tarih ve kültür envanterini güçlendirmektedir. Afyonkarahisar, Başkomutanlık Meydan Muharebesi'nin geçtiği iller arasında stratejik açıdan en önemli il konumunda olması nedeniyle Kocatepe Anıtı, Yüzbaşı Ağâh Efendi Şehitliği, Büyük Taarruz Şehitliği, Albay Reşat Çiğiltepe Şehitlikleri başta olmak üzere zaferi ve adanmışlığı simgeleyen anıt ve şehitliklere de sahiptir. Diğer şehirlere göre daha fazla tarihî alana, şehitliklere ve anıtlara sahip olması ve ildeki savaş alanlarının millî park olarak ilan edilmesi, Büyük Taarruz'un yanı sıra İpsos ve Miryokefelon savaşlarının ilde gerçekleşmiş olması, savaş alanları turizmi açısından ilin potansiyelini öne çıkarmaktadır. Mevlevîliğin Konya'dan sonra önemli merkezlerinden olan Afyonkarahisar, Ulu Camii, Mevlevî Türbe Camii, tasavvuf açısından önemli olan Abdulkadir Geylani Türbesi ile Yunus Emre Türbesi gibi değerleri ile inanç turizmi potansiyeli barındırmaktadır.

Birçok farklı medeniyete ev sahipliği yapmasının yanı sıra iklim özellikleri ve coğrafi konumu nedeniyle hamur işi ve et yemeklerinin daha ağırlıkta kullanıldığı, farklı gastronomik değerlere ve lezzetlere sahip olan Afyonkarahisar, Gaziantep ve Hatay ile birlikte Türkiye'nin üç UNESCO Gastronomi Kenti'nden bir tanesidir. Bununla birlikte, tanınırlık bakımından Gaziantep ve Hatay ile rekabet edilebilmesi için zamana ihtiyaç olduğu ifade edilebilir.

Afyonkarahisar, uygun iklim şartları ve coğrafi konumu nedeniyle spor turizmi kapsamında başta futbol turizmi olmak üzere trekking, oryantiring, dağcılık, motor sporları, foto safari gibi spor turizmi faaliyetlerinin yapıldığı bir il olması sayesinde spor turizminde ön plana çıkmaktadır ve sınır komşuları olan Burdur ve Isparta ile rekabet edebilecek potansiyele sahiptir.

Afyonkarahisar ilinin rekabette öne çıkan yönleri; termal kaynaklarının niteliği ile termal turizmde ülkemizin en önemli destinasyonlarından bir tanesi olması, gastronomi alanında UNESCO Yaratıcı Şehirler Ağı'nda yer alması, UNESCO Kültürel Miras Listesi ve UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesi'nde önemli eserleri başta olmak üzere tarihî ve kültürel çekiciliklerinin zenginliği, savaş alanları turizmine uygun alanlarının olması, biri tarihî, diğeri doğal olmak üzere iki millî parka sahip olması, Mevlevîlik'te Konya ilinden sonra ikinci sırada yer almasına ilave olarak Hattat Ahmet Karahisarî gibi önemli bir şahsiyetin doğduğu yer olması, keçecilik, bakırcılık gibi somut olmayan kültür mirası kapsamında yaratıcı turizm uygulamalarının da gerçekleştirilebileceği geleneksel el sanatlarına sahip olması olarak görülmektedir.

Afyonkarahisar ilinin rekabetteki güçlü yönlerine rağmen turistik değerlerinin tanıtımı ve pazarlanması konusunda atılacak önemli adımlara ihtiyaç vardır. Turistik değerlerin tanıtımının Afyonkarahisar İli Turizm Master ve Eylem Planı ve üst politika belgelerinden hareketle ortak akılla ve tek elden yapılması gerekmektedir. Ayrıca destinasyon pazarlaması bakımından ilin hangi temel üründe ön plana çıkarılması gerektiği kararlaştırılmalı, pazarlama çabaları bu temel ürün odaklı yaklaşımdan hareketle gerçekleştirilmelidir.

Afyonkarahisar Frigya Bölgesi'nin fiziksel altyapı eksikliklerinden bir tanesi ulaşım konusudur. Şehir merkezinden turistik çekicilik barındıran alanlara ulaşım altyapısı istenen düzeyde değildir. Bu hususta, tüm bölgede ulaşım altyapısının iyileştirilmesi önem taşımaktadır. Şehir merkezinde otopark sayısının az olması, gerek gelen turistler gerekse yerel halk için önemli bir sorun teşkil

etmektedir. Tur otobüslerinin yol kenarına park etmesi, trafik sorununa neden olmaktadır. Bunun için, şehre gelen tur otobüslerine yönelik ayrı bir otopark alanının oluşturulması, bir nebze de olsa sorunu azaltacaktır.

8. Sürdürülebilir Turizm Uygulamalarını Geliştirme

Afyonkarahisar Turizm Tanıtım ve Geliştirme Yol Haritası'nda yer alan tüm başlıklar, sürdürülebilir turizm anlayışını kapsayan ilkeler ve uygulamalar ile uyumlu olacak şekilde hazırlanmıştır. Turizmde sürdürülebilirlik anlayışı ile yerel ekonomiye katkı sağlayarak yerel halkın refahını artırmak, kültürel ve sosyal çeşitliliğin devamlılığını sağlamak, turizmin hem çevre hem toplum üzerindeki olumsuz etkilerini en aza indirmek, doğal ve kültürel mirasın korunmasını sağlamak ve ziyaretçilerin yaşam kalitelerini artırmak amaçlanmaktadır. Bu doğrultuda *Afyonkarahisar Turizm Tanıtım ve Geliştirme Yol Haritası*'nda il turizminin gelişmesi için;

- a. Turizmin doğal çevre üzerindeki negatif etkilerini azaltmak ve faydasını artırmak,
- b. Turizmin kültürel miras üzerindeki negatif etkilerini azaltmak ve faydasını artırmak,
- c. Turizmin yerel halkın sosyal ve ekonomik yaşamı üzerindeki negatif etkilerini azaltmak ve faydasını artırmak,
- d. Etkili sürdürülebilir bir turizm yönetimi geliştirmek, ilkeleri benimsenmektedir.

Afyonkarahisar'da en önemli doğal kaynak jeotermal sulardır. İlde jeotermal sular hem ısıtma ve elektrik üretimi hem de termal turizm amaçlı kullanılmaktadır. Küresel ısınmaya bağlı ortaya çıkan iklim değişikliğinin neden olduğu kuraklık, yağmur ve kar sularından beslenen jeotermal havzalarda su miktarının olumsuz etkilenmesinin yanında yoğun su kullanımı, Afyonkarahisar'da da jeotermal suların azalmasına neden olmaktadır. Jeotermal suların doğal yaşam ve diğer sular için zararlı mineraller içermesinden dolayı, kullanım sonrası atık hâle gelen jeotermal suların arıtılmadan doğaya salınmasının doğal su kaynakları ve canlılar üzerinde olumsuz etki oluşturması sorunu Afyonkarahisar için de geçerlidir. Afyonkarahisar'da bazı termal bölgelerde jeotermal su yönetimi tek merkezden yapılmakta ve kullanım sonrası reenjeksiyon yöntemi ile korunması sağlanmakla birlikte ilde jeotermal kaynakların etkili kullanımı ve sürdürülebilir su yönetiminin sağlanması hususunda, israf ve kirliliği önleyici tedbirler alınmalıdır. Bu kapsamda ilde taşıma kapasitesi açısından termal turizm bölgelerinin tümünde sürdürülebilir turizm planlamasına ihtiyaç duyulmaktadır. Afyonkarahisar'daki Akdağ Millî Parkı doğal yaşamı (yılık atları, Akbabaları vb.) ve orman örtüsü ile önemli bir doğal çekiciliktir. Millî park içerisindeki yaylalarda oluşturulmuş mesire alanları ve Tokalı Kanyonu'nun turizm amaçlı kullanımı orman yangını riski yanında doğal yaban hayatının rahatsız edilmesi olasılığını oluşturmaktadır. Bu noktada doğal çevrenin korunmasında koruma-kullanma dengesi dikkate alınarak yararlanma koşullarının belirlenmesi gerekmektedir. Benzer şekilde Dağlık Frigya Afyonkarahisar Bölgesi'ndeki peri bacaları ve yerleşim amaçlı kullanılmış doğal oluşumlar bilinçsiz kullanım ile zarar görmektedir. Bu noktada bölgedeki doğal kaynakların korunması ve yerel halkın turizm konusunda bilinçlendirilmesine yönelik çabaların artırılması gerekmektedir. Afyonkarahisar'da kültürel miras unsurları şehir merkezi ve Dağlık Frigya Afyonkarahisar Bölgesi'nde yoğunluk göstermektedir. Şehir merkezinde yer alan kültürel miras unsurlarının büyük bölümü Ulu Camii ile Gedik Ahmet Paşa Camii arasındaki bölgede yer almakta olup önemli eserlerin tamamı koruma altında ve restorasyonları tamamlanmış durumdadır. Sadece eski Afyon evlerinde restorasyonlara devam edilerek bölge geliştirilmelidir. Bölgedeki kültürel miras unsurları altyapı (tur otobüslerinin ulaşımı, park sorunu vb.) eksikliği nedeniyle kapasite üstü kullanım nedeniyle zarar görme sorunu yaşamamaktadır. Ancak bölgeden turizm amaçlı yararlanmanın artırılması (butik oteller, yerel yemeklerin sunulduğu yiyecek-içecek işletmeleri, yerel el sanatlarının satıldığı hatıra ve hediyelik eşya dükkânları vb.) sağladığı ekonomik katkı ve bilinçlenme ile kültürel miras unsurlarının korunmasına katkı sağlayacaktır. Dağlık Frigya Afyonkarahisar Bölgesi'nde yer alan kültürel miras unsurları üzerinde turistik kullanımın olumsuz etkisi yoğun turistik aktivite olmaması nedeniyle sınırlıdır. Bununla birlikte bölgede tarihî eserlerin

kaçak kazılar yoluyla define veya tarihî eser bulma amaçlı tahrip edilmesi sorunu bulunmaktadır. Bu noktada turizm sektörünün yerel halk için ekonomik değer oluşturan bir sektör olarak geliştirilmesinin sağlanması, turizm bilinçlenmesine ve kültürel mirası korumada duyarlılıklarını arttırmaya fayda sağlayacaktır. Afyonkarahisar’da turizmin yerel halkın sosyal yaşamı üzerinde olumsuz etki oluşturma potansiyeli, yerel olan ve turistik değer taşıyan el sanatları ve yerel yemek kültürü gibi değerlerin ticarileşmesi yoluyla özgünlüklerini kaybetmesi olasılığından kaynaklanmaktadır. Bu noktada ildeki el sanatlarına yönelik ustaların sanatlarını yeni nesillere öğretmesini mümkün kılacak eğitim olanaklarının yerel kamu otoritesi tarafından sağlanması ve yazılı ve görsel envanter oluşturulması, ilgili sanatların korunmasına destek olacaktır. Ayrıca ilgili el sanatı ürünlerinden uygun olanların turistik ürün olarak geliştirilmesi bir diğer önemli husustur. Afyonkarahisar’a özgü yemeklerin ticari kaygılar ile özgünlüklerinin bozulmasının önlenmesi için üreticilerin bilinçlendirilmesine yönelik çalışmalar yapılması ve bölgedeki otel işletmelerinin menülerinde yer verilen yerel yemeklerin sayısının artırılması gerekmektedir. İl mutfağında yer alan yemeklerin yazılı ve görsel envanterine ait bazı çalışmalar yapılmış olmakla birlikte ilin bütününe yönelik çalışmalar yapılması gerekmektedir. Afyonkarahisar yemek kültürünün sürdürülebilirliğinde bir diğer önemli husus, mutfağın önemli bir girdisi olan orijinal manda kaymağının üretiminin devamlılığının sağlanması için sürekli azalan manda sayısının korunmasına yönelik çalışmaların yapılmasıdır. Ayrıca dezavantajlı grupların (özellikle ev hanımlarının) üretime katılımlarının yerel otorite desteği ile sağlanması yerel yemek kültürünün korunmasını sağlayacaktır. Afyonkarahisar’da yerel halk, turizm işletmeleri ve yerel kamu otoritesi ve kurumlar etkili sürdürülebilir turizm geliştirmenin kritik paydaşlarıdır. Sürdürülebilirlik için yerel halkın turizm yoluyla ekonomik kazanç elde etmesinin sağlanması ve bilinçlendirilmesine yönelik çalışmaların yapılması hem doğal kaynakların hem de kültürel mirasın korunması için öncelikli değerlendirilmelidir. Turizm işletmeleri kaynakların kullanımında sürdürülebilirlik ilkelerini benimsemelidir ve ilin sahip olduğu doğal, tarihî ve kültürel değerlerin konaklayan misafirler tarafından kullanım imkânlarını geliştirerek, yerel paydaşların da ekonomik katkı sağlamalarını destekleyerek tanınırlığına destek olmalıdır. Yerel kamu otoritesi ve kurumlar turizm bölgelerine yönelik kullanım planları, kaynakların korunması ve halkın bilinçlendirilmesi çalışmaları ile sürdürülebilirlik ilkeleri doğrultusunda kaynak kullanımı ve turizmin gelişmesini mümkün kılmalıdır.

9. Gastronomi Kaynaklarını Etkin Kullanma

Afyonkarahisar, coğrafi konumu ile gastronomik kaynaklar açısından ülkemizin en zengin illerinden birisidir. Bir ilin gastronomik değerler açısından zenginliğinin iki temel belirleyicisi, iklim koşulları ve tarihsel süreçte ne kadar medeniyetin orada varlık gösterdiği. Afyonkarahisar üç bölgede (Ege, Akdeniz ve İç Anadolu) toprağı bulunan ve farklı iklimsel koşulların görüldüğü, dolayısıyla birçok ürünün yetiştirildiği bir ildir. Türkiye’de çok az il Afyonkarahisar kadar ünlü gastronomik değere sahiptir. İl ile özdeşleşmiş kaymak, ilin en önemli gastronomik değeri olmakla birlikte haşhaş, kiraz, vişne, patates, manda yoğurdu ve leblebi Afyonkarahisar’ın bilinen diğer ürünleridir. Ayrıca şehir, Afyon sucuğı, pastırması ve lokumu ile ünlüdür. Tarihsel süreçte var olan farklı medeniyetlerin etkileşimleri Afyonkarahisar’da yemek kültürünü zenginleştiren ve şekillendiren bir diğer unsurdur. Afyonkarahisar’ın ekonomisinin tarım ve hayvancılığa dayalı olması ve karasal iklimi, ilin yemek kültürünün belirleyicileri olmuştur. İlin yemekleri incelendiğinde et ve et ürünleri ile hamur işlerinin yaygın yapıldığı görülmektedir. Bölgede yetişen haşhaşın yemeklerde yoğun kullanımı çeşit zenginliği ve özgünlük oluşturmaktadır. Afyonkarahisar’a özgü yemekler arasında sakala çarpan çorbası, Ramazan kebabı, patlıcan böreğı, bamya, düğülü yaprak sarması, ağzı açık, bükme, katmer ve ekmek kadayıfı tatlısı akla ilk gelen birkaç önemli örnek olarak sayılabilir. Afyonkarahisar yemek kültüründe yemekler alışlagelmiş dışında sunulur ve meydan sofralarında toplu yenen bu yemeğe “sıra yemeğı” denir. Son dönemlerde sayısı azalsa da sıra yemeklerinde yemek sayısı 15-20’den 40’a kadar çıkabilmektedir. Afyonkarahisar, sıra yemeğinin en önemli özgünlüğü bamyanın sindirimi

kolaylaştırması için en son servis edilmesi geleneğidir. Afyonkarahisar mutfak kültüründe bir diğer özgünlük, mutfakta kullanılan araç gereçlerdir. Eysinti, haşhaş taşı birışgeç bu kapsamda olarak sayılabilir. Afyonkarahisar gastronomik kaynaklarının zenginliği ile gastronomi alanında UNESCO Yaratıcı Şehirler Ağı'na Türkiye'den dâhil edilen üçüncü şehir olmuştur. Yaratıcı Şehirler Ağı'na dâhil olması, ilde gastronomik değerlerin korunması ve ekonomik değer oluşturma amaçlı kullanımı çabalarını arttırmıştır. Bu kapsamda Afyon Ticaret Odası ve diğer paydaşların katkıları ile Afyonkarahisar'ın gastronomik değer taşıyan coğrafi işaret almış ürün sayısı kısa sürede 42'ye yükseltilmiştir. Ayrıca ilde her yıl Gastronomi Festivali başta olmak üzere gastronomik değerleri ön plana çıkaran etkinlikler düzenlenmeye başlanmış, yöresel yemeklerin satışının yapıldığı Gastronomi Konağı ve içinde yerel yemek kültürüne ait unsurların sergilendiği Afyonkarahisar Kültür ve Sanat Evi oluşturulmuş, Gastronomi Sokağı düzenlemesi çalışmaları başlatılmıştır. Ayrıca ilin yemek kültürünün gelecek nesillere aktarılması ve özgünlüğünün korunması amaçlı yazılı ve görsel kaynaklar oluşturma çabaları artmıştır. Önceki dönemlerde Afyonkarahisar'da gastronomik değer olarak endüstriyel üretimi mümkün olan sucuk, pastırma, kaymak ve lokum satışı ön planda iken son dönemlerde ilin bilinen yemeklerinin yapıldığı yiyecek-içecek ve üretim işletmelerinin sayısı artmaya başlamıştır. Bu olumlu çabalarla birlikte Afyonkarahisar'ın gastronomik değerlerinin korunması ve geliştirilerek genel ve turizm amaçlı değerlendirilmesi kapsamında atılması gereken adımlar da bulunmaktadır. Öncelikle şehre ait tüm yemeklerin, ayrıntılı bir envanter çalışması ile yazılı ve görsel kaynak olarak oluşturularak korunması sağlanmalıdır. İldeki önemli kavşak ve mola noktalarındaki yiyecek-içecek işletmelerinde hâlâ endüstriyel kökenli gastronomik ürünlerin (lokum, kaymak, sucuk vb.) satışı ön plandadır. Mola noktalarındaki yiyecek-içecek işletmelerinin menülerinde ile özgü yemeklerin sayısının arttırılması gerekmektedir. Benzer durum ilde bulunan nitelikli konaklama işletmelerinin menüleri için de geçerlidir. Ayrıca ilde gerçekleştirilen ulusal ve uluslararası etkinliklerde ile özgü yemeklerden menülerin oluşturulması, yerel yemeklerin tanınırlığını olumlu etkileyecek, bir diğer girişim olarak ifade edilebilir. Bir diğer uygulama, ildeki otellerde Afyonkarahisar geceleri etkinlikleri yapılarak ilgili etkinliklerde "sıra yemeği" geleneğinin yaşatılmasıdır. Afyonkarahisar'da şehir merkezinde özellikle hamur işlerinin satışının yapıldığı yiyecek-içecek işletmelerinin sayısı son dönemlerde sürekli artmaktadır. Bu işletmeler çoğunlukla yerel halka hizmet sunmaktadır. İlgili işletmelerin benzerlerinin mola noktalarında oluşturulması düşünülmelidir. Afyonkarahisar mutfağının özgünlüğünde manda kaymağı ayrıcalıklı bir yere sahiptir. Ancak son dönemlerde ilde manda sayısının sürekli azalması kaymak üretimini olumsuz etkilemektedir. Bu kahvaltılık kaymak (bal ile), ekmek kadayıfının tamamlayıcısı, (kaymaklı ekme kadayıfı) ve kaymaklı lokumun iç malzemesinin, diğer bir ifade ile Afyonkarahisar yemek kültüründeki en önemli üç gastronomik değer olumsuz etkilenmesi anlamı taşımaktadır. Bu noktada manda popülasyonunun arttırılması çabalarına ağırlık verilmesi, gastronomik değerlerin korunması ve geliştirilmesi bakımından öncelikli dikkate alınması gereken bir diğer hususu oluşturmaktadır.

Şehir merkezi ve Afyonkarahisar Frigya Bölgesi'nde eksik olan bir diğer husus, bölgeleri ziyaret eden turistlerin yeme-içme vb. ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik tesislerin olmaması ya da az olmasıdır. Şehre gelen turistlerin ihtiyaçlarını karşılamak (yeme-içme vb.) amacıyla tesislerin sayısı arttırılmalı ve mevcut tesislerin nitelikleri geliştirilmelidir.

10. Dijitalleşme ve Akıllı Turizm Uygulamalarını Etkili Kullanma

Termal turizm ve sağlık turizminden savaş alanları turizmine, doğa ve kültür turizminden gastronomi turizmine, ekoturizmden kamp ve karavan turizmine kadar ilin tüm tarihî ve turistik değerlerinin daha önceden oluşturulan dijital platformlar üzerinden bir arada sunulması gerekmektedir. Bu dijital platform, İngilizce başta olmak üzere farklı dillerde güncel bilgiler

sunmalıdır ve sosyal medya platformları ile entegre çalışabilir olmalıdır. Platform aynı zamanda Go Afyon, Gezsen Afyon gibi platformlara veri oluşturacak şekilde tasarlanmalıdır. Bununla birlikte platformun mobil uygulaması geliştirilerek dijital uygulama mağazalarında yer alması sağlanmalıdır. Mobil uygulamada mutlaka ildeki önemli tur rotalarının yer alması sağlanmalıdır.

Afyonkarahisar'ın tarihî alanlarında geçen dijital bir oyun geliştirilerek ilin tarihî ve turistik değerleri tanıtılabilir. Bu oyun sayesinde hem bölgenin tarihî ve kültürü ziyaretçilere tanıtılabilir hem de oyun içerisindeki seviyelere karşılık kişiye özel indirimler, görevleri başardıkça rozet kazanma vb. uygulamalar ile ziyaretçilerin ilgisi çekilebilir. Ayrıca blok zincir tabanlı sadakat programları geliştirilerek ziyaretçilerin ildeki turistik destinasyonlarda yapacakları aktivitelerden puan kazanmaları ve bu puanları turistik deneyimlerinde sanal para olarak kullanabilmeleri sağlanabilir. Buna ek olarak ildeki turistik değerlerin ve tematik rotaların Google Haritalar üzerinde işaretlenmesi ve ilgili alanlara kare kodlar aracılığıyla tanıtım materyallerinin eklenmesi, sanal gerçeklik ve yapay zekâ uygulamalarından yararlanılarak Dağlık Frigya Bölgesi'nin ve Büyük Taarruz'un gerçekleştiği savaş alanlarının tarihteki aslına uygun olarak canlandırılması önerilmektedir. Özellikle Büyük Taarruz'un yaşandığı alanlarda hologramlardan yararlanılarak Cumhuriyet'in nasıl kazanıldığı ile ilgili etkileyici içerikler üretilmelidir. Video paylaşım platformlarına Afyonkarahisar'a özgü yemeklerin yapımının çeşitli dillerde kısa ve uzun versiyonlarının yüklenmesi bir diğer öneridir.

11. Tematik Rotalar Geliştirme

Zafer Yolu Afyonkarahisar Rotası: Afyonkarahisar Kocatepe'den başlayan ve Kütahya ili Zafertepeçalköy Dumlupınar dolaylarında zaferle sona eren Büyük Taarruz mücadelesinin gerçekleştiği alanlar, Başkomutanlık Tarihî Millî Parkı olarak düzenlenmiştir. İlgili alanın Afyonkarahisar bölümünün, savaş alanları turizmi kapsamında ele alınarak bir turizm ürünü olarak rota kapsamında sunulması önerilmektedir. Tur güzergâhının başlangıç noktası Şuhut ilçesidir. Şuhut ilçesinde Şuhut Kurtuluş Savaşı Şehitliği ziyaret edildikten sonra Atatürk'ün Kocatepe'ye geçmeden önce konakladığı "Atatürk Evi" ziyaret edilecektir. Zafer Yolu olarak isimlendirilen tur güzergâhı yaklaşık 20 kilometre uzunluğundadır. Zafer Yolu'nu takiben Kocatepe'ye ulaşılmaktadır. Kocatepe Anıtı'ndan sonra Büyükkalecik yerleşimine geçilerek Yüzbaşı Agâh Efendi Şehitliği ziyaret edilmektedir. Yüzbaşı Agâh Efendi Şehitliği ziyaret edildikten sonra Yunan siperlerinin bulunduğu Kurtkayası mevkisine yürüyerek ulaşılmaktadır. Buradan sonra Korutepe'ye ulaşıp mola verilmektedir. Daha sonra Küçükkalecik yerleşimine doğru devam eden güzergâh takip edilerek Yunan siperlerinin bulunduğu Karatepe'de mola verilmektedir. Küçükkalecik yerleşmesinden sonra Kayadibi yerleşmesi üstünden, Tınaztepe yerleşmesine ulaşılmaktadır. Tınaztepe yerleşmesinden ayrıldıktan sonra Sümbültepe kuzeyinde yer alan mola noktasında durulmaktadır. Sümbültepe üzerinden mevcut kara yolu kullanılarak Kuzukulaklı Yaylası'na varılmaktadır. Burada tura yürüyerek devam edilerek alanda yer alan Yunan ve Türk siperleri ziyaret edilmektedir. Millî Park içerisinden geçen Antalya kara yolunun batısına ilerlenerek Çiğiltepe mevkisindeki Türk ve Yunan siperleri ziyaret edilmektedir. Bu alanda; belirtilen zamanda Çiğiltepe'yi geri alamayan, bu nedenle canına kıyan Albay Reşat Bey adına yapılan anıt bulunmaktadır. Çiğiltepe ziyaretinden sonra Başkomutanlık Tarihî Millî Parkı Kocatepe bölümü turu sonlandırılmaktadır. Bu tur, geliş güzergâhına göre farklı başlangıç noktalarından da başlatılabilir. Önerilen rota, sadece Afyonkarahisar bölümü ve Başkomutanlık Tarihî Millî Parkı içindeki yerlere yönelik oluşturulmuştur. İlgili rota Başkomutanlık Tarihî Millî Parkı kapsamında Kütahya ve Uşak bölümleri ile genişletilebilir. Ayrıca Afyonkarahisar il sınırları içindeki Kurutuluş Savaşı şehitlikleri ile müzeleri kapsayacak şekilde genişletilebilir. Belirlenen tur güzergâhı üzerinde, Şuhut Atatürk Evi ile Kocatepe arasında her yıl 26 Ağustos tarihinde "Bağımsızlık Yürüyüşü" gerçekleştirilmektedir. Zafer Yolu'nun bağımsızlık yürüyüşü gerçekleştirilen bölümü üzerinde T.C.

Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından turistlerin ihtiyaçlarına yönelik donatılar oluşturulmuştur. Tur güzergâhının diğer bölümlerinde yol çalışmalarının geliştirilmesi, işaretleme ve yönlendirme levhalarının yenilenmesi gerekmektedir. Ayrıca tur rotası üzerindeki yerleşim yerlerinde temel gereksinimlerin karşılanması ve tur araçlarının durabileceği cepler için gerekli altyapının oluşturulmasının yanında hem Büyük Taarruz Meydan Muharebesi'ni simgeleyen hatıra ve hediyelik eşya satış yerleri hem de yiyecek-içecek ihtiyacını karşılama amaçlı yerel yemeklerin ve ürünlerin satıldığı alanların oluşturulması önerilmektedir.

Frig Yolu Afyonkarahisar Kültür Rotası: Frigler ile birlikte Roma ve Doğu Roma'ya ait tarihî kalıntıları, kaya mezarlarını, mağara ve kiliseleri bünyesinde barındıran Dağlık Frigya Bölgesi'nin bir kısmı, Afyonkarahisar sınırları içerisinde kalmaktadır. Frig Yolu Kültür Rotası yaklaşık 506 kilometrelik, dört ili kapsayan bir rotadır. Burada Frig Yolu Kültür rotası sadece Afyonkarahisar Frigya Bölgesi için önerilmekte olup toplam uzunluğu yaklaşık 120 kilometredir. Frig Yolu Afyonkarahisar Kültür Rotası, Ankara-Afyonkarahisar kara yolu üzerinde bulunan Seydiler beldesinden başlamaktadır. Bu alanda doğal yollarla oluşan peribacaları ve Frigler, Roma ve Doğu Roma dönemlerinde yapılan kaya yerleşmeleri bulunmaktadır. Seydiler'den sonra Alanyurt ve Selimiye yerleşimlerinde bulunan peribacaları oluşumu, kaya mezarları ve kaya yerleşmeleri ziyaret edilerek Frigler için önemli bir yerleşim olan Ayazini yerleşimine ulaşılmaktadır. Ayazini'nde Metropolis olarak adlandırılan Ayazini Ören Yeri, Avdalaz Kalesi ve doğal oluşumlarla meydana gelen Ayazini Peribacaları bulunmaktadır. Ayazini yerleşiminden batıya doğru ilerlendiğinde Göynüş Vadisi'ne ulaşılmaktadır. Kutsal olarak bilinen Göynüş Vadisi içerisinde Aslantaş ve Yılantaş adıyla bilinen anıtsal iki mezar odası, Maltaş olarak adlandırılan Kybele Açık Hava Tapınağı ziyaret edilmektedir. Göynüş Vadisi sonrasında Demirli yerleşiminde bulunan Frig Evi'nde konaklama yapılabilmektedir. Demirli Kalesi'nden sonra Bayramaliler Kalesi (Leonto Kefal) Kral Yolu geçişi, sonrası Emre Gölü yanında yer alan Emre Tekkesi ve Kırk Merdiven Kayalıkları yerleşimi ziyaret edilecektir. Bu noktadan Memeç Kayalıkları'na doğru hareket edilerek ilgili alanın ziyareti ve sonrasında Aslankaya Açık Hava Tapınağı ziyareti gerçekleştirilecektir. Aslankaya sonrası Üçlerkayası yönünde ilerleyerek Kapıkaya I ve II isimlerindeki tapınaklar ziyaret edilip Frig Yolu Afyonkarahisar Kültür Rotası'nın sonlandığı Üçlerkayası yerleşiminde tur sonlandırılacaktır. Tur rotası bireysel ve grup olarak yürüyüş ve bisiklet rotası olarak da gerçekleştirilebilmektedir. Tur güzergâhının yol çalışmalarının büyük bir bölümü, turizm kuşağı olarak tamamlanmış olup diğer alanları kapsayacak şekilde geliştirilmesi gerekmektedir. Rota üzerinde Ayazini Ören Yeri ve Emre Gölü'nde belli bir düzeyde hatıra ve hediyelik eşya satış yerleri ile yiyecek-içecek ihtiyacını karşılama amaçlı yerel yemeklerin ve ürünlerin satıldığı alanlar oluşturulmuş olmakla birlikte diğer yerlerinde de ilgili eksikliklerin giderilmesi önerilmektedir. Tur güzergâhında geliştirilmesi gereken bir diğer husus, işaretleme ve yönlendirme levhalarının yenilenmesi ve tur rotası üzerindeki yerleşim yerlerinde temel gereksinimlerin karşılanması için gerekli altyapının oluşturulmasıdır.

Afyonkarahisar Anadolu Selçuklu Rotası: Afyonkarahisar, Anadolu Selçuklu Devleti Dönemi'nde Konya'dan Ege Bölgesi istikametine geçişte kavşak noktası olması nedeniyle ilgili medeniyete ait önemli eserlere sahiptir. Bu kapsamda Afyonkarahisar il sınırları içinde bulunan, çoğunluğu kervansaraylardan oluşan eserlerin yer aldığı Afyon Anadolu Selçuklu Rotası'nın sunulması önerilmektedir. Konya istikametinden başlayacak rota üzerinde Sultandağı ilçesinde bulunan, Anadolu Selçuklu eseri olan Sahipata (Ishaklı Han) Kervansarayı başlangıç noktasıdır. Daha sonra Afyonkarahisar istikametinde tura devam edilerek Çay ilçesindeki Taşhan ziyaret edilmelidir. Selçuklu Dönemi taş külliyesine ait bir yapı olan kervansaray, avlulu ve kapalı kervansaray tiplerindedir. Kare planı ile Anadolu Selçuklu Dönemi mimarisinin tek örneği olan Taşhan bu özelliği ile özgündür. Taşhan ziyaretinden sonra şehir merkezinde yer alan Afyon Ulu Camii ilde bulunan en önemli Anadolu Selçuklu yapısı olarak ziyaret edilecektir. UNESCO Dünya

Mirası Kesin Listesi'nde Anadolu'nun Orta Çağ Dönemi ahşap hipostil camileri arasında yer alan Afyon Ulu Camii ziyaretinden sonra, kim tarafından yaptırıldığı kesin olarak bilinmemekle birlikte yapı özellikleri ile Anadolu Selçuklu mimarisi özelliklerini taşıyan Sinanpaşa ilçesi Boyalı köyünde bulunan Boyalı köyü külliyesi ziyareti ile tur sonlandırılacaktır. Tur güzergâhının büyük bölümü ana yollar üzerinde bulunduğu ve merkezi yerleşim yerleri olduğu için temel gereksinimlerin karşılanmasında sorun bulunmamaktadır. Bununla birlikte tarihî çekiciliğe ait simgesel ürün ve yerel ürünlerin hatıra ve hediyelik eşya olarak sunulduğu yerlerin geliştirilmesine yönelik çalışmalar gerekmektedir. Tur güzergâhında yer alan Boyalı köyü külliyesinin ulaşım ve külliye etrafındaki temel gereksinimlerinin karşılanması için gerekli altyapının tamamlanması ve yönlendirme levhalarının geliştirilmesi önerilmektedir.

Afyonkarahisar Gastronomi Rotası: Gastronomik değerler açısından zengin olan Afyonkarahisar'da bu değerlerin korunması, değerlendirilmesi ve geliştirilmesi amaçlı çabalar doğrultusunda üstyapı yatırımları gerçekleştirilmekte ve tanıtım ve deneyimlenmelerine yönelik olanaklar oluşturulmaya çalışılmaktadır. Bu kapsamda ilin gastronomik değerlerinin tanıtımı ve bilinirliğini artırma amaçlı Afyon Gastronomi Rotası'nın oluşturulması önerilmektedir. Rotanın başlangıç noktası yerel yemeklerin sunumlarının yapıldığı şehir merkezindeki Gastronomi Konağı'dır. Gastronomi konağından sonra gastronomik değerler olarak yemek örnekleri ve Afyonkarahisar mutfağına ait araç ve gereçlerin sergilendiği Belediye Kültür ve Sanat Evi ziyaret edilecektir. Daha sonra özellikle bilinen gastronomik ürünlerin (özellikle sucuk, lokum ve kaymak) ve Afyonkarahisar yemeklerinin satışının yapıldığı Uzun Çarşı gezilerek katılımcıların ilgili lezzetleri deneyimlemeleri sağlanacaktır. Rota, Şuhut ilçesindeki Keşkek Evi ziyaret edilerek sonlandırılacaktır. Afyonkarahisar Gastronomi Rotası'nın büyük bölümü şehir merkezinde yer aldığı için ulaşım ve temel gereksinimlere yönelik altyapı mevcuttur. Ancak temel gereksinimlerin sağlanmasına yönelik olanakların iyileştirilmesi gerekmektedir. Ayrıca park sorununa yönelik planlamaların yapılması bir diğer gereklilik olarak önerilebilir.

Akdağ Millî Parkı Rotası: Afyonkarahisar'ın Sandıklı ilçesi sınırları içinde yer alan Akdağ, Türkiye'nin 49. Millî Parkı ilan edilmiştir. Akdağ Millî Parkı sahip olduğu alan büyüklüğü ve flora, fauna zenginliği ile ziyaretçilerin doğa ile iç içe olmasını sağlamaktadır. Millî parkın en önemli doğal çekicilikleri olarak Kocayayla, Kurtini Mağarası, Oktur Mağarası, Kanyon Vadi ve Tokalı Kanyon sayılabilir. Akdağ Millî Parkı Rotası'nda başlangıç noktası Kocayayla olarak belirlenmiştir. Kocayayla'ya varıldığında öncelikle gruba Akdağ Millî Parkı hakkında genel bilgilendirme yapıp gölet ve etrafında fotoğraf çekmeleri için zaman verilir. Bölgede doğal bitki örtüsü yanında yıldı atları, kızıl geyik vb. yaban hayatı gözlemlene ve fotoğraflama imkânı bulunmaktadır. Daha sonra yaklaşık olarak 6 kilometre yürüyerek Kurtini Mağarası gezilecektir. Kurtini Mağarası'ndan sonra Kanyon Vadi ve Tokalı Kanyonunu yönünde dere yatağı izlenerek hareket edilip kanyon girişine ulaşılabilecektir. Bu noktadan itibaren yürüyüşe devam edilerek Tokalı Kanyonuna adını veren noktaya ulaşılabilmektedir. Tokalı Kanyonuna adını veren noktadan itibaren kanyon geçişi yapılarak Denizli ili Çivril çıkışında tur sonlandırılacaktır. Mevcut rota, macera turizmi kapsamında teçhizatlı geçiş gerektiren, zor bir parkurdur. Kanyona adını veren noktadan Kocayayla'ya geri dönüş yapılarak da tur sonlandırılabilir. Bu rota da fiziksel olarak zor bir parkurdur. Tüm gruplara uygulanması tavsiye edilmemektedir. Akdağ Millî Parkı'nda kolay rota olarak otobüsle ulaşılabilir yerlerin (Kocayayla, Kurtini Mağarası vb.) programa alınması uygundur. Kanyona iniş ve geçişi içeren rotalar zor parkurlar olarak sadece özel ilgi grupları için tavsiye edilmektedir. Çünkü suya girme, yüzme vb. fiziksel aktiviteler ve uygun teçhizat gerektirmektedir. Akdağ Millî Parkı Rotası'nda foto safari, kamp ve yürüyüş yapılması, yıldı atları başta olmak üzere birçok yabani hayvanın görülmesi ve bungalov evlerde konaklama imkânı bulunmaktadır. Afyonkarahisar üzerinden Sandıklı istikametine devam edildiğinde, yol üzerinde sadece Sandıklı ilçesi girişinde Akdağ Millî Parkı'na ait

yönlendirme levhası bulunmakla birlikte diğer yönlendirme levhalarında kilometre bilgisinin belirtilmemesinin, turistlerin ilgisini ve millî parkın yeterli sayıda turist çekememesine neden olduğu düşünülmektedir. Ayrıca ana yoldan Akdağ Millî Parkı istikametine yöneldikten sonra herhangi bir yol ayırım tabelasının bulunmaması, aynı zamanda navigasyon uygulamalarının da internet bağlantısında sorunlar yaşanması nedeniyle Akdağ Millî Parkı'na ulaşımı zorlaştırmaktadır. Akdağ Millî Parkı içinde yer alan temel donanımların (WC, market, mangal, çöp konteynırları ve kutuları vb.) yetersizliği de alan içinde çevre kirliliğine sebep olduğundan ilgili kamu kurumlarının gerekli tedbirleri alması önerilmektedir. Yaz aylarında ziyaretçilerin ateş yakması ve cam ürünlerin kırılması nedeniyle yangınlar meydana gelmektedir. Yangınların engellenmesi ve buna bağlı olarak millî parktaki flora-fauna zenginliğinin kaybolmaması için Akdağ Millî Parkı'nda yangın söndürme altyapısının kurulması önerilmektedir.

Afyonkarahisar Merkez Kültür Rotası: Afyonkarahisar; şehir merkezinde yer alan Anadolu Selçuklu ve Osmanlı dönemleri eserlerinin yanı sıra yine şehir merkezine yakın noktalarda yer alan önemli müzeleriyle ziyaretçilerin ilgisini çeken bir destinasyondur. Şehir merkezinde yer alan UNESCO kesin listesindeki Afyon Ulu Camii ile Zafer Müzesi arasındaki tarihî, kültürel ve sosyal çekiciliklerin olduğu bölge ile şehir merkezine yakın müzeleri içerecek şekilde Afyonkarahisar Merkez Kültür Rotası'nın oluşturulması önerilmektedir. Tur rotası yaklaşık 20 kilometre uzunluğundadır. Tur güzergâhının başlangıç noktası tur gruplarının/turistlerin geliş güzergâhına göre farklı noktalardan başlatılacağı gibi burada başlangıç noktası olarak Afyon Kocatepe Üniversitesi Devlet Konservatuarı'nda yer alan, dünyanın farklı kültürlerine ait, geçmişten günümüze kullanılan müzik aletlerinin sergilendiği İbrahim Alimoğlu Müzik Koleksiyonu başlangıç noktası olarak belirlenmiştir. İbrahim Alimoğlu Müzik Koleksiyonu ziyaret edildikten sonra 2023 yılında yapımı tamamlanan ve kapalı teşhir alanı 5 kattan oluşan Afyonkarahisar Müzesi'ne geçilecektir. Müze ziyaretinin ardından şehir merkezine geçilecek olup Afyon Ulu Camii'ye gidilecektir. Ulu Camii'yi takiben Millet Hamamı, hemen ardından Sultan Divani Mevlevihane'si ziyaret edilecektir. Mevlevihane ziyaret edildikten sonra Kadınanalılar Türbesi, Osmanlı Dönemi'nden kalan ve Afyon Belediyesi tarafından iyileştirilmesi yapılan Afyonkarahisar Konakları ziyaretinden sonra Taşhan'a geçilecektir. Rotanın devamında Afyonkarahisar gastronomisinin önemli lezzet duraklarının yer aldığı Uzun Çarşı'ya geçilecek ve Uzun Çarşı içinde yer alan ile özgü yemeklerin sunulduğu lokanta ve restoranlarda öğle yemeği molası verilecektir. İlgili bölgede Aşçı Bacaksız, Salim Usta Lokantası, Musakka, İkbâl Lokantası gibi Afyonkarahisar'a ait yerel lezzetlerin de sunulduğu birçok yiyecek-içecek işletmesi bulunmaktadır. Bunların yanı sıra Uzun Çarşı'da Afyonkarahisar'ın önemli gastronomik ürünlerinin başında gelen kaymak, lokum, sucuk ve haşhaş ürünleri satan birçok işletme bulunmaktadır. Öğle yemeğinin ardından Uzun Çarşı'da yöresel ürünlerin de bulunabileceği kısa bir alışveriş molasını takiben bir sonraki durak olan Gedik Ahmet Paşa Camii (İmaret Camii) ve Taş Medrese gezilecektir. Burada yapılacak gezinin ardından şehir merkezi tur rotasının son noktası olan Anıtpark'a (Utku Parkı) gidilecektir. Burada Kurtuluş Savaşı'nı sembolize eden heykel ve kabartma grubu görüldükten sonra Anıt Park'ın hemen karşısında yer alan ve Afyonkarahisar'ın düşman işgalinden kurtuluşundan sonra karargâh olarak da kullanılmış olan Zafer Müzesi ile rota sonlanacaktır. Bu tur rotasının uygulanabilir ve sürdürülebilir olması için Anıt Park önünde tur araçları için ayrılan bölümün genişletilmesi ve mümkünse başka araçların park ettirilmemesi önerilmektedir. Ayrıca şehir merkezi için düşünülen bir tur rotası olduğu için temel gereksinimlerin (WC, bebek bakım üniteleri vb.) karşılanması ve temizliğinin sağlanması için gerekli istihdamların yapılması önerilmektedir. Yaşlı turistlere yönelik Anıt Park önünde 4-8 kişilik küçük elektrikli araçların bulundurulması ve turistlerin elektrikli araçlarla şehrin iç kısımlarına kolaylıkla ulaşması sağlanabilir. Ayrıca şehir merkezinde yer alan tarihî ve kültürel

değerlere ait detaylı bilgilere vakıf, nitelikli, çalışma kartına sahip turist rehberleri kamu kurum ve kuruluşlarında istihdam edilerek Afyonkarahisar ve değerlerinin daha doğru tanıtımı yapılabilir.

12. Kent Peyzajını Düzenleme ve Rekreatif Alanları Artırma

Afyonkarahisar'daki turistik çekim unsurlarının daha çekici hâle gelebilmesi için peyzaj düzenleme çalışmaları ve rekreatif alanların sayısı ile niteliğindeki artış önem arz etmektedir. Şehir merkezinde Kale'nin eteklerinde yer alan şehrin tarihî çekiciliklerinin yoğunlaştığı bölgedeki ulaşım altyapısının yetersizliği (tur otobüslerinin bölgeye giriş ve çıkışı) yanında yeterli park alanının bulunmaması sorunu öncelikle çözümlenmelidir. İlgili bölgede turistlerin temel gereksinimlerini karşılama amaçlı üstyapı bulunmakla birlikte bunların koşullarının iyileştirilmesi ve çocuk bakımı ve diğer ihtiyaçları karşılayacak donanımlara sahip olmasının sağlanması gerekmektedir. Bölgenin yayalaştırılması ilk aşamada mümkün görülmemekle birlikte gelecekte bu konunun düşünülmesi, alanın turistik açıdan değerlendirilmesinde dikkate alınması gereken bir husustur. Bölgede alan darlığı nedeniyle dinlenme ve oturma amaçlı park vb. olanakların geliştirilme potansiyeli sınırlı olmakla birlikte bu olanakların geliştirilmesi yönünde hareket edilmelidir. Bölgede yer alan tarihî eserlerden kullanımı mümkün olanlar (Millet Hamamı vb.) ile eski Afyon evlerinin bazılarının yerel el sanatlarının ve yemeklerin üretiminin ve satışının yapıldığı yerlere dönüştürülerek yaratıcı turizm kapsamında değerlendirilmesi, rekreatif alanları artırma kapsamında düşünülmalıdır. Dağlık Frigya Afyonkarahisar Bölgesi'nde Ayazini'de ve Emre Gölü civarında altyapı ve yiyecek-içecek ve hatıra ve hediyelik eşya satışının mümkün olduğu yerler oluşturulmakla birlikte iyileştirme yapılması gereken yerler bulunmaktadır. İlgili bölgedeki diğer alanlarda temel gereksinimlerin karşılanması ve park alanı açısından eksikliklerin giderilmesi gerekmektedir. İl merkezinde bulunan ve futbol turizmi kapsamında kullanılan spor kompleksinin altyapısı tamamlanmış olmakla birlikte temel gereksinimlerin karşılandığı alanların temizliği başta olmak üzere diğer eksikliklerinin giderilerek iyileştirilmesi gerekmektedir. Bölgeyi futbol turizmi kapsamında kullanan grupların bir diğer altyapı eksikliği tespiti, ağaçlandırma ve yeşil alanların oluşturulması yoluyla peyzaj düzenlemesinin yapılması gerekliliğidir. Bu doğrultuda bölgede yürüyüş yollarının da peyzaj düzenlemesi kapsamında dikkate alınması sağlanabilir. Ömer-Gecek Bölgesi'ndeki termal otellerde akşamları gerçekleştirilen rekreasyon ve animasyon etkinlikleri kapsamında, ilin "yaren ve gezek kültürünün" ziyaretçilere sunulması, tasavvuf-ney dinletileri ile yöreye özgü müzik dinletilerinin organize edilmesi, ziyaretçi tatminini artıracaktır.

Afyonkarahisar şehir merkezi ve Frigya Bölgesi'nin fiziksel altyapı durumu incelendiğinde, özellikle Frigya Bölgesi'nde genel ihtiyaçlara yönelik altyapının zayıf olduğunu belirtmek mümkündür. Gelen turistlerin temel ihtiyaçlarını karşılayabilecek tuvaletlerin çok az olması ve hijyenik olmaması, büyük bir sorun teşkil etmektedir. Bu durumun çözümü için tuvalet sayıları artırılmalı ve temizliği için personel istihdam edilmelidir.

13. Deneyimsel Turizm Uygulamalarını Artırma

Afyonkarahisar, genel olarak termal turizmi, kültür turizmi ve inanç turizmi ile popüler olmakla birlikte kültürel miras turizmi kapsamında önemli el sanatlarının gerçekleştirildiği bir ildir. Keçecilik, koşumculuk, bakır işçiliği, yemenicilik, halı ve kilim dokumacılığı, hasır örücülüğü, oya ve dantel işçiliği gibi el sanatları, yaratıcı turizm kapsamında deneyimsel turizm uygulamalarının gerçekleştirilebileceği alanlar olarak göze çarpmaktadır. Geçmişte, il genelinde üretilen el sanatlarının türüne göre çarşılar var olmakla birlikte günümüzde bu el sanatları giderek azalmış, hatta bazıları neredeyse yok olmuştur. Geleneksel el sanatlarının korunması ve yaşatılması amacıyla deneyim atölyeleri oluşturularak ziyaretçilerin bu deneyimlere ortak olmaları sağlanabilir. Bu sayede

ziyaretçiler hem yaratıcı becerilerini keşfedebilir hem de kendi emekleri ile kendi yorumlarını katarak oluşturdukları ürünleri ilde elde ettikleri bir hatıra olarak beraberinde götürebilirler. Bunun için en önemli potansiyel taşıyan ürün, özgürlüğün simgesi olarak Frigya yerlilerince kullanılan Frig başlığıdır. Frig başlığı atölyelerde otantik bir atmosferde üretilebilir ve üretim sürecine otantik bir deneyim kapsamında ziyaretçiler de dâhil edilebilir.

Keçecilik ilin öne çıkan geleneksel el sanatlarından. Temel maddesi yün olan keçe; seccade, minder, çanta, kemer, nazarlık gibi ürünlerin yapımında kullanılmaktadır. Günümüzde Emirdağ ilçesine bağlı Örenköy beldesinde ticari amaçlı halı dokumacılığı gerçekleştirilmektedir. Diğer yandan kilim dokumacılığı ilin belirli bölgelerinde hâlâ popülerdir. Bayat kilimleri, ilin en fazla bilinen değerlerindedir. Sözü edilen geleneksel el sanatlarının, Taş Medrese ve Millet Hamamı gibi tarihî yapılarda oluşturulacak deneyim atölyelerinde, ziyaretçilerin de dâhil olacağı deneyimler şeklinde sunulması, ilin kültürünün ziyaretçilere daha etkileyici deneyimler ile anlatılmasını mümkün kılabilir.

İlin gastronomi değerlerinin de deneyimsel turizm uygulamaları kapsamında değerlendirilmesi mümkündür. Yöresel lezzetlerin özgün hâllerinin hikâyeleri ile birlikte ziyaretçilere sunulması ve ortak deneyimler üretilmesi önemlidir. Örneğin ilin farklı lokasyonlarında yer alan lokum atölyelerinde, ziyaretçilerin de dâhil olabileceği atölye çalışmaları ile yöresel lezzetlerin üretimi yapılabilir.

14. Nitelikli Hediyelik Eşya Envanterini Geliştirme

Afyonkarahisar'da hediyelik eşya olarak sunulabilecek birçok farklı ürün olmakla birlikte bu ürünlerin tanıtımı ve görünürlüğü konusunda eksiklikler söz konusudur. Özellikle Uzun Çarşı'da lokum vb. yöresel lezzetlerin sunulduğu dükkânlar olmakla birlikte diğer hediyelik eşya olarak sunulabilecek ürünlerin turistlere sunulduğu belirli bir alan bulunmamaktadır. Tarihî Uzun Çarşı, Tarihî Taşhan Alem-i Çarşı ve Bedesten hediyelik eşyaların sürekli sunulabileceği alanlar olarak değerlendirilebilir.

İlin hediyelik eşya envanterinde ebru, ney, tesbih gibi el emeği ürünler, keçeden (yaygı, şal, nazarlık gibi), mermerden (biblolar, satranç takımları gibi), oyma ahşaptan (kaşık, saat, tesbih gibi), bakırdan (alem, baharatlık gibi) yapılan sembolik hediyelik eşyalar bulunmaktadır. Hediyelik eşya envanterinde ayrıca seccade, hurç, heybe ve halı/kilimden yapılan hediyelik eşyalar da yer almaktadır. Özellikle Bayat kilimlerinin ünü yurt dışına ulaşmıştır.

İlde hediyelik eşya envanterine eklenebilecek en önemli ürünlerin başında Kocatepe Anıtı ve Kitabesi gelmektedir. Buna ek olarak bölgedeki açık hava tapınakları olan Aslankaya, Kapıkaya ve Maltaş tapınakları ile Aslantaş ve Yılandaş kaya mezarları hediyelik eşya olarak sunulabilir. Bakır ürünlerin, minyatür at arabalarının hediyelik eşya boyutunda temsilleri üretilip hediyelik eşya envanteri güçlendirilebilir. Yöresel kıyafetlerin giydirildiği oyuncak bebekler yine hediyelik eşya olarak ziyaretçilere sunulabilir. Ayrıca Hattat Ahmet Karahisarî'nin hat sanatına ait eserlerinin temsilleri, hediyelik eşyaya dönüştürülerek satışı gerçekleştirilebilir. Hediyelik eşyalar, Afyonkarahisar Valiliğinin başlattığı proje ile merkez ve ilçelerde kurulan kadın kültür evlerinde üretilebilir.

İlde mevcut ve potansiyeli olan hediyelik eşyaların bir arada satılacağı alanlara ihtiyaç vardır. Ayrıca haftanın belirli günlerinde, turistik hareketliliğin olduğu alanlarda yöresel ürünlerin sergilendiği yerel pazarlar oluşturulabilir. Bu doğrultuda kadın kooperatifleri aracılığıyla keçe, bakır, ahşap oymacılığı gibi geleneksel el sanatları ile üretilen hediyelik eşyalar; sucuk, lokum ve kaymak gibi ilin gastronomi

açısından değer taşıyan ürünleri; mermer tozu kullanılarak yapılan biblo ve heykel tarzı hediyelik eşyalar bu pazarlarda sunulabilir.

Şehir merkezinde hediyelik eşya satan dükkânlar da çok az sayıda bulunmaktadır. Özellikle şehir merkezinde gastronomik ürünlere yönelik işletmeler yer almaktadır. Ancak hediyelik eşya satan işletmelerin de olması, fiziksel üstyapının geliştirilmesi konusunda önem arz etmektedir. Bu kapsamda, gastronomik ürün satan işletmelerin yer aldığı Uzun Çarşı'ya hediyelik eşya satan işletmelerin de açılmasının sağlanması mümkündür. Afyonkarahisar Frigya Bölgesi'nde yer alan fiziksel altyapı eksikliklerinden bir tanesi, hastane/sağlık ocaklarının bölgeye yakın olmamasıdır. Bu durumun çözümü için bölgenin belli noktalarına mobil sağlık kabinleri ya da ilk yardım noktaları kurulabilir.

15. Termal Kaynakların Sürdürülebilir Kullanımı İçin Taşıma Kapasitesi Belirleme

Sürdürülebilirlik, ekolojik dengeyi sürdürmek için doğal kaynakların tükenmesinin önlenmesi, doğal kaynakların/ürünlerin ve enerjinin çevreye zarar vermeyecek şekilde kullanılmasıdır. Turizm, sektör olarak özellikle fiziksel çevreye bağlı olduğu için turizm faaliyetlerine yönelik iyi bir planlama ve kontrollü gelişim süreci çevrenin sürdürülebilirliği ve gelişimine önemli katkılar sağlayabilirken kötü planlama ve yönetimin çevre üzerinde olumsuzluklar oluşturacağı açıktır. Sürdürülebilir turizm ve çevrenin korunmasında temel prensiplerden birisi taşıma kapasitesidir. Ulusal, bölgesel ya da yerel ölçekte turizmin geri dönüşü olumlu bir ürün hâline nasıl getirilebileceğini ve turizmin olumsuzluklardan nasıl sakınılacağını ifade eden turizmde taşıma kapasitesi, tüm turizm türlerinde olduğu gibi termal turizmde de kritik bir konudur. Termal turizm amaçlı doğal kaynaklar jeotermal sulardır. Jeotermal sular yağmur, kar ve yer altı suları gibi kaynaklarla sürekli beslendiği için yenileyebilen kaynaklar olarak ifade edilir. Ancak taşıma kapasitesinin iyi belirlenmemiş olması ve kapasite üstü kullanım zamanla kaynaklarda azalmaya neden olabilmektedir. Afyonkarahisar'daki termal sulardan Merkez ilçedeki Ömer-Gecek elektrik üretimi ve ısıtması termal turizmde, Sandıklı ilçesindeki Hüdai ısıtma ve termal turizm amaçlı olanaklar ise termal turizm amaçlı kullanılmaktadır. İldeki termal sulardan termal dışı kullanım olan bölgeler, aynı zamanda termal turizm amaçlı üst yapının en gelişmiş olduğu bölgelerdir. Diğer bölgelerden Gazlıgöl, devremülk şeklindeki üstyapı yapılanmasının çok olduğu bir bölgedir. Bu koşullar termal suların kullanımında taşıma kapasitesinin belirlenmesi ve korunmasını zorunlu hâle getirmektedir. Afyonkarahisar'da jeotermal havzalar, sularının mineral oranları bakımından bilimsel olarak araştırılmıştır. Ancak debilerine ait bilgiler ile ilgili bölgelerdeki turizm amaçlı kullanım durumları tam tespit edilmemiştir. Bir diğer sorun küresel ısınmaya bağlı olarak değişen yağış rejimi sonrasında havzalardaki su miktarındaki değişim durumudur. Bütün bu gerekçeler doğrultusunda termal turizm bölgelerindeki doğal kaynakların araştırılması ve tüm boyutlarıyla taşıma kapasitesinin belirlenmesi gerekmektedir.

16. Termal Konaklama İşletmelerinden Sağlık Amaçlı Yararlanmaya Yönelik Fiziksel ve Yasal Altyapıyı İyileştirme

Afyonkarahisar, Türkiye'nin en fazla 5 yıldızlı termal otel işletmesine sahip bölgesi konumundadır. Bu otel işletmelerinin birçoğunun SPA & Wellness merkezleri bulunmakta; çamur tedavileri, buhar odası, ozon terapi, tuz odaları gibi hizmetler sunulmaktadır. Bununla birlikte fizik tedavi ve rehabilitasyon hizmetlerinin yeterince sunulmadığı bilinmektedir. Bunun temel nedeni termal otel işletmelerinde klinik kurmanın gerek doktor temininde gerekse yasal mevzuatta karşılaşılan zorluklar nedeniyle elverişli olmamasıdır. Afyonkarahisar Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Hastanesi

projesinin olumlu bir gelişme olduğu söylenebilir. Termal tesisler, termal ve konaklama hizmetini; fizik tedavi ve rehabilitasyon hastanesi ise sağlık hizmetini entegre bir biçimde sunabilir.

Bölgedeki termal suyun kalitesi ve nitelikli termal tesislere rağmen Afyonkarahisar'ın termal turizmde hak ettiği payı alamadığı ifade edilebilir. Termal konaklama işletmelerinde yasal altyapı ve sağlık amaçlı üniteler oluşturularak fizik-tedavi hizmetlerinin yoğun olduğu ve farklı gelir gruplarına hitap edebilecek ürün çeşitlendirmesine ihtiyaç vardır. Ayrıca ilde medikal turizmde yeterince pay alınabilmesi için hastanelerin ve konaklama işletmelerinin akredite edilmesi ve uluslararası ortak protokollerin imzalanması gerekmektedir. Afyonkarahisar'ın, Avrupa Tarihi Termal Kentler Birliği'ne Türkiye'den üye olan tek destinasyon olması, önemli bir avantajdır. Bununla birlikte, termal turizmde tanınırlığı sağlamada belirleyici kuruluşlardan bir tanesi olan Avrupa SPA Birliği'ne üyelik için çalışmalar başlatılmalıdır.

Yasal mevzuata uygun düzenlemelerin yapılmasının yanı sıra personelin sağlık ve güvenlik prosedürüne göre eğitilmesi ve gerekli sertifikaları almalarının sağlanması, hastane ve otel işletmelerinde yabancı hasta birimlerinin kurulması, termal havuzların ve diğer alanların engelli bireyler için uygun hâle getirilmesi, çevre ve peyzaj düzenlemelerinin (yürüyüş yolları, doğal göletler vb.) yapılması, sağlık ve tedavi hizmetlerinde modern tedavi tekniklerine uyum sağlanması gibi çalışmalara ihtiyaç vardır.

17. Frig Kültürünü ve Dağlık Frigya Afyonkarahisar Bölgesi'ni Öne Çıkarma

Anadolu kültüründe derin izler bırakan ve Anadolu'ya tümülüs kültürünü getiren Friglerin temel geçim kaynağını tarım oluşturmakla birlikte maden, ahşap işleme, dokumacılık ve müzik alanında ileri düzeyde oldukları söylenebilir. Frig medeniyetine ait ahşap malzemeler ve mimari unsurlarda dikkat çeken bir diğer husus, simetri kullanmış olmalarıdır. Bu, Friglerin yüksek medeniyetinin bir göstergesi olarak düşünülebilir. Frig kültürünün temelini oluşturan ana unsurlardan bir tanesi, sahip oldukları inanç sistemleridir. Friglerde, Ana Tanrıça kültü egemendir. Bu kapsamda, inandıkları Ana Tanrıça'ları Matar Kubileya (Kybele), bereketi ve doğurganlığı simgeler, tabiatın ve yaban hayatının koruyucusu olup cinleri ile birlikte sabahları doğaya hükmetmek için kayalardan ortaya çıkar. Bu durum, Friglerde kayalık alanların kutsal kabul edilmesine ve yüksek medeniyet döneminde kayalık alanlara hiç ev yapılmamasına sebep olmuş, evlerin tamamı ahşap malzemenle yapılmıştır. Matar Kubileya ayrıca Attis ile birlikte genç kızların koruyucusudur. Bu inanış, Ana Tanrıça adına yapılan açık hava tapınakları (fasadlar) ve sunakların kayalık alanlar üzerine inşa edilmesine sebep olmuştur. Örneğin Ana Tanrıça adına yapılan fasadların, Ana Tanrıça'nın dağlarda yaşadığına inanmalarından dolayı çoğunlukla yamaçlarda ve dik taş yüzeylere ve simetrik olarak Frig evi tarzında yapıldığı görülmektedir.

Afyonkarahisar, Kütahya ve Eskişehir ile birlikte Dağlık Frigya Bölgesi'nde yer alan, Frig medeniyetinin izlerini taşıyan bir il konumundadır. Frig medeniyetine ait kaya mezarları, açık hava tapınakları, doğal kale ve yerleşimler, ildeki Frig tarihi ve kültürüne ışık tutmaktadır. Bu yapılar arasında Afyonkarahisar ili sınırları içerisinde en önemlileri, İhsaniye ilçesindeki Aslantaş ve Yılantaş kaya mezarları, Maltaş ve Aslankaya açık hava tapınakları ile Ayazini Metropolis, Avdalaz Kalesi, Bayramaliler Kalesi, Asar Kalesi, Memeç Kayalıkları gibi Frig yerleşimleridir. Bu yerleşimler, Frig medeniyetinin yaşam alanları ve kültürü ile ilgili önemli kanıtlar içermektedir. Örneğin Dağlık Frigya, Afyonkarahisar bölgesindeki Maltaş ve Aslantaş açık hava tapınakları, Frig inancının en belirgin örneklerindedir.

Afyonkarahisar'ın termal bir destinasyon olmasının yanı sıra Frig medeniyetine ev sahipliği yapan kentlerden biri olması, ilin tanıtımı açısından bir avantajdır. Frigya krallarından Kral Midas'ın kızı

Suna'nın hikâyesi, termal su kaynaklarının Frig medeniyetinde de şifa olduğuna dair ipuçları taşımaktadır. Kral Midas'ın, kızı Suna'nın, Marsyas'ın ve daha birçok efsane ve hikâyenin bölgenin tanıtımında kullanılması, destinasyon ile ilgili hafızanın oluşmasında ve ziyaretçi sayısının artırılmasında önem taşımaktadır. Ayrıca Frig yemek kültürünün izleri de menülerde yaşatılmalıdır. Bunun için Afyonkarahisar Valiliği himayelerinde Afyonkarahisar İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü tarafından Ayazini turizmini geliştirmeye yönelik çalışmalar kapsamında oluşturulan Gastronomi Komisyonu'nca Frigya Yemek Menüsü oluşturulmuştur. Buradan hareketle, ildeki restoranlarda ve konaklama işletmelerinde, Frigya menüleri sunulabilir. Frig kültürünün yaşatılması kapsamında bir diğer öneri; Amerika, Britanya, İspanya ve Fransız devrimlerinde özgürlüğün simgesi olarak kullanılan Frig başlığının, destinasyon pazarlamasında sembolik bir figür olarak kullanılmasıdır. Frig başlığı ayrıca yaratıcı turizm faaliyetleri kapsamında hediyelik eşya olarak üretilip simgesel bir ürün hâline getirilebilir. Dağlık Frigya Afyonkarahisar Bölgesi ve Frig kültürünün öne çıkarılması eylemi doğrultusunda ayrıca, TRT'nin tarih ve kültür turizmi kapsamında Dağlık Frigya Bölgesi başta olmak üzere önemli tarihî ve kültürel çekicilikleri konu alan bir belgesel yapması için gerekli girişimlerde bulunulmalıdır.

18. Ayazini Örenyeri'nde Turistik Hizmetlerin Kalitesini Artıracak Alan ve Peyzaj Çalışmaları Yapma

Ayazini Ören Yeri, İhsaniye ilçesi, Ayazini beldesinde yer alan, çok önemli bir kültürel miras özelliğindedir. Özellikle taşınmaz kültür mirası bakımından oldukça zengin bir bölge olan Ayazini Ören Yeri'nde alan üzerinde tespit ve tescili yapılmış varlıkların koruma altına alınması ve restorasyon çalışmalarının en kısa sürede tamamlanması, bölgenin turistik değerini artıracaktır. Ayazini Ören Yeri'nde turistik hizmetlerin kalitesinin artırılması amacıyla öncelikle önemli olan husus, gerek tur otobüslerinin geçişinin kolaylıkla yapılabilmesi gerekse münferit olarak gelen turistlerin araçlarının park edilmesi noktasında köy yollarının araçlara uygun bir şekilde düzenlenmesidir. Ayazini Ören Yeri'nin girişinde yer alan Ayazini Karşılama ve Tanıtım Merkezi'nin aktif olarak çalışmaması, turistlerin bölge hakkında bilgilenmeleri noktasında eksiklik teşkil etmektedir. Bu kapsamda, Ayazini Karşılama ve Tanıtım Merkezi'nin sürekli olarak turistlere hizmet vermesi sağlanabilir. Bölgeye gelen turist sayısındaki artış ile birlikte, çevre kirliliğinde de bir artış durumu söz konusudur. Bu doğrultuda, bölgenin temizliği ve bakımı noktasında personel istihdam edilmelidir. Ayazini Ören Yeri, yeşillendirme ve ağaçlandırma noktasında yetersiz kalmaktadır. Bundan dolayı alanın tarihî dokusu korunarak yeşillendirme ve ağaçlandırmalar hem mevcut alanlarda hem de yeni alanlarda yapılmalıdır.

19. Mevlevilik Açısından Önemli Unsurları İnanç Turizmi Amaçlı Geliştirme

Afyonkarahisar, Mevlevilik'te Konya'dan sonra ikinci sırada gelmekle birlikte inanç turizmi kapsamında bundan yeterli yarar sağlayamamaktadır. Afyonkarahisar'da Mevlevihane merkez ilçede Mevlâna Mahallesi'nde bulunmaktadır ve "Türbe" ve "Mevlevi Camii" isimleriyle anılmaktadır. Ana ünitesi türbe, semahane ve mescid, şerbethane, bacılar mahfili ve son cemaat yerinden oluşan Mevlevihane'de ayrıca derviş hücreleri, matbah-ı şerif, selamlık dairesi, mezarlık ve harem daireleri de bulunmakta ise de bugün selamlık, mezarlık ve harem daireleri mevcut değildir. Afyonkarahisar Mevlevi Türbe Camii'ndeki türbede Mevlevi şeyhlerine ait 12 sanduka bulunmaktadır. Mevlana'nın torunlarından Aba Puş-i Veli, Sultan-ı Divani (Mehmet Semai Çelebi), Hızır Şah Çelebi gibi Mevlevi büyükleri ile Şah İsmail'in oğlu Elkas Mirza da burada yatmaktadır. Günümüzde Mevlevihane yapısı içindeki ana ünite dışındaki birimler, Mevlevi Müzesi olarak düzenlenmiştir. Ayrıca her yıl Muharrem ayı içerisinde 500 yıllık "Sultan Divani-yi Anma ve 40 Hatimli Şifalı Aşure" geleneği Afyonkarahisar Belediyesi tarafından devam ettirilmektedir. Bununla birlikte Afyonkarahisar'ın

Mevlevilik'teki öneminin bilinirliğini arttırma amaçlı Ömer-Gecek Termal turizm Bölgesi içinde yer alan Afyonkarahisar Müzesi içinde bu amaçla kullanım olanağı bulunan büyük salon (oditoryum), Mevlevilik ile ilgili etkinliklerin yapılabileceği şekilde düzenlenmelidir. Ayrıca ilin yazılı ve görsel tanıtım materyallerinde Mevleviliğin ön plana çıkarılması gerekmektedir.

20. Destinasyon Kimliğine Uygun Festivaller Düzenleme

Yerel kültür ve yöresel değerlerin tanıtımının yapıldığı festivaller, kültürel etkinlikler kapsamında düzenlenen ve destinasyonların bilinirliğini ve imajını iyileştiren bir niteliğe sahiptir. Afyonkarahisar'da son dönemde düzenlenen Gastro Afyon Lezzet Festivali, Afyonkarahisar Motofest gibi festivaller, destinasyonun tanıtımına büyük ölçüde katkı sağlamaktadır. Gastro Afyon Lezzet ve Turizm Festivali yöresel lezzetlerin sunumunun yapıldığı, ünlü şeflerin ve akademisyenlerin katıldığı panellere, çeşitli atölye çalışmalarına, yarışmalara ve dünya rekoru denemelerine sahne olan bir festivaldir. Motofest, Dünya Motokros Şampiyonası kapsamında motosiklet yarışlarının ve çeşitli sanatçıların katıldığı konserlerin düzenlendiği bir festival özelliği taşımaktadır. İldeki bir diğer önemli festival, uzun yıllardır düzenlenen ve ünlü yerli ve yabancı caz topluluklarının sahne aldığı Afyonkarahisar Caz Festivali'dir. Gastro Afyon Lezzet ve Turizm Festivali, Afyonkarahisar Motofest ve Afyonkarahisar Caz Festivali, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığının Kültür Yolu Festivali kapsamına alınabilecek potansiyele sahip festivallerdir. Bu festivallerin Kültür Yolu Festivali kapsamına alınması için gerekli girişimlerin yapılması önerilmektedir. Ayrıca Dinar ilçesinde daha önce birkaç kez düzenlenen Uluslararası Marsyas Kültür-Sanat ve Müzik Festivali'nin, Marsyas'ın hikâyesi ve Apameia Antik Kenti ile özdeşleştirilerek yeniden düzenlenmesi, ilin farklı çekicilikleri ile ön plana çıkarılması bakımından önem taşımaktadır. Frigyalı Marsyas'ın Tanrı Apollon'a meydan okuması sonucu yenik düştüğü hazin hikâyesinin, Büyük Menderes Nehri'nin kaynaklarından Suçkan (Apameia) civarında gerçekleştirilmesine inanılmaktadır. Roma Dönemi'nde Kelainai olarak bilinen Apameia Antik Kenti, Afyonkarahisar'ın Dinar ilçesi sınırları içerisinde yer almaktadır. Marsyas'ın hikâyesi ile bilinmekle birlikte antik kentte tiyatro, agora, tapınak ve hamam tarzı yapılara rastlamak mümkündür. Bu festivalin de Kültür Yolu Festivali kapsamına alınması için çaba gösterilebilir. Afyonkarahisar'ın diğer ilçelerinde düzenlenen festivaller de bulunmaktadır. Başmakçı ilçesinde Flamingo ve Yumurta Festivali, Bolvadin ilçesinde Geleneksel Kaymak ve Eber Gölü Festivali, Sultandağı ilçesinde Kiraz Festivali gibi festivaller düzenli olarak gerçekleştirilmesi gereken ve ilin markalaşmasına katkı sağlayacak festivaller olarak değerlendirilmelidir.

Afyonkarahisar'da son dönemde düzenlenmeye başlanan Frigya Balon Festivali, ilde balon turizminin canlandırılması bakımından önemsenmektedir. Afyonkarahisar Dağlık Frigya Bölgesi'nde farklı festivaller de düzenlenerek açık hava tapınakları, kaya mezarları, kaleleri ile Friglerin tarihine ışık tutan bölgenin tanıtımı daha etkin yapılabilir. Yine Büyük Taarruz'un ruhunu anlamaya ve yaşatmaya yönelik düzenlenen Büyük Taarruz Uluslararası Kısa Film Festivali, ildeki yeni festivallerdendir. Termal turizmin başkenti olarak bilinen Afyonkarahisar'da düzenlenen festivallerde termal turizm temasının kullanılmadığı görülmektedir. Ana ürünü termal olan bölgede, termal turizm ana temalı festivaller, ilin önemli tarihî ve doğal çekiciliklerin yer aldığı alanlarda düzenlenmelidir.

21. Futbol Turizmi Amaçlı Altyapı Olanaklarını İyileştirme ve Peyzaj Çalışmaları Yapma

Afyonkarahisar, rakımı yüksek (1021 metre), karasal iklimi olan bir ildir. Bu, ili özellikle futbol takımlarının yeni sezon öncesi kamp programlarını gerçekleştirebilecekleri alternatif illerden birisi

hâline getirmektedir. Bu amaç doğrultusunda Afyonkarahisar’da futbol turizminin geliştirilebilmesi için 2015 yılında hizmete açılan ve üstyapısı sürekli geliştirilen Afyonkarahisar Spor Kompleksi’nde 15 bin seyirci kapasiteli stadyum, 11 doğal çim, 2 sentetik antrenman sahası, 500 ve 1000 seyirci kapasiteli 2 spor salonu, 2 açık ve 2 kapalı tenis kortu, ışıklandırılmalı atletizm sahası, 60 yataklı kamp eğitim merkezi, yarı olimpik kapalı yüzme havuzu ve su kayağı tesisi bulunmaktadır. Spor kompleksinin sahip olduğu olanaklara ilave olarak bulunduğu bölgede yedi beş yıldızlı otelde yaklaşık 4000 yatağın bulunması, aynı bölge içinde bulunan Afyon Sağlık Bilimleri Üniversitesinin fizik tedavi ve rehabilitasyon birimlerinin olanaklarının üst düzeyde olması, futbol turizmi kriterleri açısından Afyonkarahisar’ı avantajlı hâle getirmektedir. Bu doğrultuda her yıl değişen sayıda futbol takımı bölgede sezon öncesi hazırlıklarını gerçekleştirmektedir. Afyonkarahisar Spor Kompleksi, fiziksel üstyapı olanakları açısından belli bir düzeyde olmakla birlikte kompleksin bulunduğu bölgede özellikle peyzaj düzenlemesi açısından görülen eksikliklerin giderilmesi gerekmektedir. Bu kapsamda bölgede ağaçlandırma, temel bir ihtiyaçtır. Ayrıca çevre düzenlemesi kapsamında yeşil alan düzenlemesinin yetersizliği dikkate alınması gereken bir diğer husustur. Spor kompleksi kullanıcılarının (özellikle futbol takımlarının) yetersiz buldukları bir diğer husus, alandaki temel ihtiyaçların karşılandığı olanakların temizliği ve yetersizliğidir. Bu doğrultuda kompleks içerisinde bulunan temel ihtiyaçları karşılama olanaklarının temizliği konusunun ve sayısal yetersizliğinin çözülmesi gerekmektedir. Bu husus, bölgenin kullanım durumu açısından da önemli görülmeli ve dikkate alınmalıdır. Çünkü ilde gerçekleşen ve binlerce kişinin katılım gösterdiği etkinlikler de bu bölgede gerçekleştirilmektedir.

22. Afyonkarahisar’ın Turistik Destinasyon Olarak Tanıtımını Tek Elden Yapma

İldeki turizm paydaşları ayrı ayrı tanıtım faaliyetleri yürütmekle birlikte kamunun gerçekleştirdiği tanıtım çalışmalarına da destek olmaktadır. İldeki tanıtım sorunlarından belki de en önemlisi, ortak bir politikaya bağlı olmadan tanıtım çabaları yürütülmesidir. Bu durum tanıtımda ortak söylem geliştirilememesine, zaman ve para kaybına neden olmaktadır. Ayrıca tanıtım için geliştirilen stratejilerin ve eylemlerin ne kadarının başarıya ulaştığı, tanıtıma ne kadar kaynak harcandığı ve ne tür sonuçlara ulaşıldığı izlenmemektedir. Etkili bir tanıtım stratejisi geliştirmek kadar stratejilerin ne düzeyde başarılı olduğunu tespit etmek de önem taşımaktadır.

Destinasyonlarda bu tür sorunların önüne geçebilmek amacıyla TGA tarafından başlatılan ortak tanıtım çalışmaları bir fırsat olarak görülmelidir. Bu kapsamda oluşturulan Afyonkarahisar İl Tanıtım ve Geliştirme Kurulu’nun belirleyeceği politikaların yerel paydaşlar ile birlikte hayata geçirilmesi ve bu politikaların ne düzeyde başarılı olduğunun tespit edilmesi önemlidir. Afyonkarahisar’ın turizmdeki pazar payını iyileştirmek, ilin turistik değerlerini korumak, kısa ve uzun vadeli turizm politikalarını belirlemek ve paydaşların ortak amaçlar etrafında toplanmasını sağlamak amaçlarıyla kurulan Afyonkarahisar Kültür Turizm Tanıtma ve Alt Yapı Hizmet Birliği’nin de tanıtımın tek elden yapılması çalışmalarındaki rolü önemlidir. Bu kurullarda ilin kültür ve turizm değerlerinin tanıtımı ve pazarlanmasında ortak stratejilerin geliştirilmesi, esnek ve çevik yönetim anlayışının benimsenmesi, tüm turizm paydaşlarının karar mekanizmalarında birlikte yer alması, yurt dışı çalışmaları ile ilgili özel bir birimin oluşturulması, logo, marka ve kurumsal kimlik çalışmalarının ortak akıl ile yapılması, Zafer Kalkınma Ajansı’nın katılımı ve desteğinin alınması önerilmektedir.

23. Afyonkarahisar'daki Tarihi, Kültürel ve Doğal Çekiciliklere Ait Bilgilendirme ve Yönlendirme Levhaları Oluşturma

Günümüzde teknoloji destekli uygulamalar, seyahatleri ve ulaşılabilirliği kolaylaştırmaktadır. Bununla birlikte ilgi ve dikkatin çekilmesi amaçlı konumlandırılan bilgilendirme ve yönlendirme levhaları tüm alanlarda olduğu gibi turizmde de önem arz etmektedir. Ayrıca tarihi ve turistik çekiciliklerin büyük çoğunluğunun, izole ve ana arterler dışında bulunmaları ulaşılabilirlikleri açısından yönlendirme levhalarının konumlandırılmasını gerekli hâle getirmektedir. Turizmde bilgilendirme levhaları ise özellikle bireysel seyahat eden turistlerin ziyaretleri esnasında ilgili varlık hakkında bilgi edinmelerini mümkün kılmaktadır. Afyonkarahisar, kavşak noktası olması nedeniyle ana yolları gelişmiş bir ildir. Ancak ilin turistik değerlerinin birçoğu ana arterler dışında konumlanmıştır. İlin ana arterleri üzerindeki turistik değerlere ait yönlendirme levhalarında düzeltilmesi gereken husus, eksik olan kilometre bilgisinin eklenmesidir. Ana arterler dışındaki bölgelerde bazı yönlendirme levhaları bulunmakla birlikte kontrol edilerek eksik olanlarının tamamlanması gerekmektedir. Turistik çekiciliklerin önemlerinin bulunduğu yerlerde bilgilendirme levhaları oluşturulmuştur. Ancak diğerlerinde eksiklikler bulunmaktadır. Bu kapsamda bilgilendirme levhaları kontrol edilerek eksik bilgilerin tamamlanması, bulunmayanların ise eklenmesi gerekmektedir. İldeki bilgilendirme levhaları ile ilgili bir diğer husus, oluşturulmuş levhaların bazılarının tahrip edilmiş olmasıdır. Yerel halkın bilinçlenmesini sağlayacak eğitimler düzenlenerek ilgili olumsuzluğun giderilmesi gerekmektedir. İlin sahip olduğu tarihi ve kültürel değerlerin geçiş yapanlar tarafından bilinmesi ve ile yönelik turistik talebin artırılması amaçlı bilgilendirme tabelaları, ildeki ana arterler üzerinde bulunmaktadır. İlgili tabelaların görünürlüklerinin kontrol edilerek konumlarının yeniden düzenlenmesi gerekmektedir. Ayrıca Afyonkarahisar'da yer alan tarihi, kültürel ve doğal varlıkların bilgilendirme tabelalarının, uzman bir komisyon tarafından hikâye ve efsaneleri içerecek şekilde oluşturulması, dikkat çekme olasılıklarını artıracaktır. Ayrıca yönlendirme ve bilgilendirme levhalarında kullanılacak malzemelerin iklim şartlarına uygun, hemen silinmeyen malzemeler seçilerek hazırlanması önemlidir. Bilgilendirme levhalarında karekod bulundurulması düşünülmeli ve belirli aralıklarla tabelaların bakımı yapılarak kullanımının sürdürülebilirliği sağlanmalıdır.

24. Afyonkarahisar'ın Tarihi ve Kültürel Çekiciliklerine Hâkim Rehber İhtiyacını Karşılama

Afyonkarahisar, Anadolu'da en eski iskân bölgelerinden birisi olan orta Anadolu kapalı havzasının batı yönünden geçiş noktasıdır. Bu durum, Afyonkarahisar'ın tarihsel süreçte çok farklı uygarlıklara ev sahipliği yapmasına neden olmuştur. Bu nedenle, ilde çok farklı uygarlıklara ait tarihi eserler bulunmaktadır. Türkiye Cumhuriyeti tarihinde kritik rol oynayan il, Başkomutanlık Meydan Muharebesi'nin gerçekleştiği alanlara sahip olup ilgili alanlar Başkomutan Tarihi Millî Parkı olarak günümüzde koruma altındadır. Temel turizm türü termal turizm olan Afyonkarahisar, son dönemlerde turizm altyapı ve üstyapısını sürekli geliştiren ve sahip olduğu turistik değerlerin tümünden ekonomik değer üretme amaçlı yaranma çabasında olan bir ildir. İlde turizm sektörünü geliştirme çabaları, ile yönelik talebi ve bu nedenle gelen gruplara rehberlik edecek ve bilgileri doğru, akıcı ve ilgi çekici biçimde aktarabilecek rehber ihtiyacını artırmıştır. Bununla birlikte Afyonkarahisar'da ikamet eden turist rehberi sayısının 10 ila 15 arasında değiştiği görülmektedir. Özellikle Afyonkarahisar çıkışlı merkez ilçe ve Frigya bölgesi turlarında rehber ihtiyacı daha belirgin bir şekilde hissedilmektedir. Söz konusu rehber ihtiyacının kısa vadede karşılanması amacıyla Afyonkarahisar Valiliği veya Afyonkarahisar Belediyesi bünyesinde çalışma kartına sahip rehberlerin istihdam edilmesi önerilmektedir. Bu husus aynı zamanda şehir dışından görevli olarak Afyonkarahisar'a gelen gerek kamu kurum ve kuruluşlarında gerekse özel sektörde çalışanların

gerçekleştirdikleri gerek resmî gerekse özel ziyaretlerde yer alan ekibin Afyonkarahisar'ın tarihî ve turistik yerlerinin gezdirilmesinde görev alacak rehber ihtiyacını gidermeye yönelik önemli bir çözüm olarak görülebilir. Diğer yandan ilin sahip olduğu değerlere hâkim, nitelikli rehber sayısının artırılabilmesi için Afyon Kocatepe Üniversitesi Turizm Fakültesi ile iş birliği yapılarak mezun ve çalışma kartına sahip öğrencilerin mesleğini ilde icra etmesi teşvik edilmelidir.

25.Şehir Merkezinden Afyonkarahisar Kalesi'ne Kadar Olan Teleferik Projesini Tamamlama

Afyonkarahisar şehir merkezinde bulunan ve şehrin adını aldığı ve sembolü olan kale, 226 metre yüksekliğinde trakit bir kaya kültesidir. Afyonkarahisar'ın konumunun stratejik öneminden dolayı Hititler zamanından itibaren iskân edilen ve diğer medeniyetler tarafından da kullanılan kale, günümüzde önemli bir tarihî eser olmasının yanında aynı zamanda şehrin en iyi izlenebileceği yerdir. Ancak dik yapısı ve 500'ün üzerinde merdivenle çıkılabilir olması, turist gruplarının kaleye çıkarılmasında sorun oluşturmaktadır. Bu sorunun çözümü için Afyonkarahisar Belediyesi tarafından "Tek Halatlı Çift Yönlü İkişer Kabinli 2 Gruplu 8 Kişilik Kabinli Sabit Klemensli Teleferik Tesisi ile Afyonkarahisar Kale Çevre Düzenleme Projesi Kapsamında Bulunan Seyir Terası, Ahşap Yürüme Yolları, Büfe ve Teleferik Alt İstasyonu Bölgesi"nden oluşan bir proje hazırlanmış ve "Eskişehir Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu"ndan Afyonkarahisar Kalesi'ne yapılacak olan teleferik tesisinin projeleri onaylanmıştır. Ancak Afyonkarahisar Ulu Camii'nin UNESCO Dünya Mirası Kesin Listesi'ne başvuru değerlendirmesinde teleferik projesinin "Afyonkarahisar Ulu Caminin istisnai evrensel değerini en üst düzeyde muhafaza etmek ve etkin bir şekilde yönetimini sağlamak adına Ulu Camii'yi görsel açıdan olumsuz etkileme olasılığı vurgulanarak Küresel Miras Etki Değerlendirme Raporu hazırlanması ve bu süreçte Teleferik Tesisi Projesi'nin durdurulması gerektiği" belirtilmiştir. Bu karara istinaden şantiye çalışması durdurulmuştur. Takip eden süreçte Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nün yazısında Anadolu'nun Orta Çağ Dönemi ahşap hipostil camileri seri varlığının bileşenlerinden olan Afyonkarahisar Ulu Camii'ye ilişkin etki değerlendirme raporunun hazırlanması talep edilmiş ve Kültürel Miras Etki Değerlendirme Rehberi doğrultusunda hazırlanan rapor Afyonkarahisar Belediyesi tarafından gönderilmiştir. Kültür Varlıkları Müzeler Genel Müdürlüğü de T.C. Dışişleri Bakanlığı vasıtası ile hazırlanan raporu Fransa Paris UNESCO Dünya Kültürel Miras Uluslararası Anıtlar ve Sitler Konseyi'ne (ICOMOS) göndermiş, raportörler tarafından gönderilen raporun incelemeleri devam etmekte olup sonuç beklenmektedir. Yapımı durdurulan teleferik inşaatı, gelen sonuç kararı doğrultusunda ivedilikle yeniden devam edecektir. İlgili sürecin olumlu tamamlanması ve teleferik projesinin tamamlanması iki boyutlu olumlu etki oluşturacaktır. İlk olumlu etki kalenin turistik çekicilik olarak yararlanılma potansiyelini, dolayısıyla turist sayısını arttıracaktır. Ayrıca Teleferik Alt Bölgesi projesi sayesinde Ulu Camii ve çevresindeki tarihî çekiciliklere ulaşım altyapısı sorunu azalacaktır.

26.Etkili Bir Turizm Yönetimi Oluşturma ve Tanıtımda Bütünleşik Yaklaşımı Benimseme

2018 yılında hazırlanan Türkiye Turizm Ana Planı'nda, ulusal tanıtım ve pazarlamada markalaşmayı sağlamanın yanı sıra destinasyon özelinde tanıtım ve pazarlama faaliyetlerini yürütecek yapıların oluşturulması amaçlanmıştır. Bu amaca yönelik olarak ortaya konan ulusal hedeflere uygun biçimde potansiyel ulusal turizm olanaklarını belirleyerek ulusal çapta tanıtım ve pazarlama etkinliklerini yerine getirmek için 2019 yılında Türkiye Turizm ve Geliştirme Ajansı (TGA) faaliyete geçmiştir. 2021 yılı itibarıyla da T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Tanıtma Genel Müdürlüğü ve Türkiye Turizm Tanıtım ve Geliştirme Ajansı (TGA) eş güdümünde, ulusal ve uluslararası alanda

destinasyonların daha etkin tanıtımını destekleyecek İl Tanıtım ve Geliştirme Programı başlatılmış ve bu kapsamda iller bazında İl Tanıtım ve Geliştirme Kurulları (İTGK) oluşturulmuştur. Böylece kurulan İTGK'ların ulusal eylem planı çerçevesinde ortaya konan ilkeler ve yaklaşım doğrultusunda, ilin turizm tanıtım ve geliştirme etkinliklerini belirlemesi ve bunları koordine etmesi, bir anlamda il sınırlarını kapsayan Destinasyon Yönetim Örgütü olarak çalışması beklenmektedir.

Destinasyon Yönetim Örgütlerinin (DYÖ) temel fonksiyonu, destinasyonun özellikle tanıtım ve geliştirme politikalarını belirlemek ve bu politikaları yerel paydaşlarla koordine ederek yürütmektir. Valiliklerin ve özellikle Valilik altında İl Kültür ve Turizm Müdürlüklerinin öncülüğünde oluşturulan İTGK'ların, DYÖ'lerin uluslararası yapılanmasına uygun şekilde, geniş bir paydaş katılımıyla yönetilmesi gerekmektedir. Bu paydaşlar; destinasyondaki yerel yönetimler, turizm işletmeleri (seyahat acenteleri, konaklama, gastronomi ve rekreasyon işletmeleri vb.) ticari birlikler, meslek odaları, Bölgesel Kalkınma Ajansı ve uluslararası projelerde rol alabilecek sivil toplum örgütleri, kongre ve bilimsel etkinliklerde rol alan üniversiteler, spor kulüpleri vb. gibi ilde farklı faaliyet alanlarında etkinlikler yürüten yapılar olabilmektedir.

Afyonkarahisar İl Tanıtım ve Geliştirme Kurulu, tanıtımda DYÖ sorumluluğu ile hareket ederek Turizm Ana Planı'na uygun ve TGA tarafından ulusal hedeflere uyumlu biçimde ortaya konan *Afyonkarahisar Turizm Tanıtım ve Geliştirme Yol Haritası*'ndaki başlıkları yerine getirme ve ilin etkili tanıtımını yapma görevini üstlenmektedir. İl bazında birçok kurum ve kuruluş, bir taraftan bağımsız biçimde kendi tanıtımlarını yaparken, diğer taraftan da ilin tanıtımına da önemli destek verebilmektedir. Bu noktada bir destinasyonun tanıtımında rol alan ulusal ve özellikle uluslararası ilişkilerde güçlü ağlara sahip paydaşların eş güdüm içinde hareket edebilmeleri önem arz etmektedir. Bu kapsamda Kurul; il tanıtımında rol alabilecek, ilde ticaret, eğitim, çevre, bilim, spor, sağlık, kültür ve sanat gibi farklı alanlarda etkinlik yürüten sivil toplum örgütlerinin, yerel yönetimin, akademinin, turizm işletmelerinin, il idari birimlerinin ve spor kulüpleri gibi kendi faaliyet alanında ulusal ve uluslararası temasları olan ve tanıtımda rol alabilen paydaşların tanıtım çabalarını bütünlük bir plan dâhilinde ele almalıdır. Kurul, her bir paydaşın il tanıtımında etkili rol alabileceği alanları belirlemeli, etki alanları içinde sorumluluklarını paylaşmalı ve bu sayede her bir paydaşın tanıtımdaki rollerinin belirlenen ortak hedef doğrultusunda şekillenmesini sağlayarak bütüncül bir politika benimsemelidir.

DYÖ sorumluluğunda hareket eden Kurul, ildeki turizm potansiyelini ve mevcut kaynakları düşünerek ortaya koyduğu markalaşma hedefi yolunda, destinasyonun tanıtım sloganı, imajı ve marka konumu hedefini farklı paydaşların eş güdümlü çabaları ile ortak hedefe yöneltmeli ve bu sayede daha hızlı ve etkili sonuç almayı sağlamalıdır.

İsmet İnönü Bulvarı No: 32
06100 Emek, Ankara

Esentepe Mahallesi Büyükdere Cad.
No: 127 Astoria AVM B Blok Kat: 4
34394 Şişli, İstanbul